

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 5

Maj

1948.

Pris 65 öre

Försäkra i

Försäkringsbolagen
Allmänna Brand och Hero

BRAND-, AVBROTTS-, ANSVARIGHETS-, CYKEL-
GARANTI-, GLAS-, INBROTTS-, OLYCKSFALLS- OCH
SJUK-, MOTORFORDONS- OCH TRAFIK-, RESGODS-,
VATTENLEDNINGSSKADEFÖRSÄKRING

samt de kombinerade försäkringsformerna

Affärs-, Hem-, Fastighets- & Villaägareförsäkring

Våra ombud återfinnas lättast i
RIKSTELEFONKATALOGEN
— Blå delens första sida —

Tvättanläggningar

Tvättmaskiner, Centrifuger,
Manglar

Steriliseringsanläggningar för
SJUKHUS och VÅRDANSTALTER

Ångköksanläggningar för
REGEMENTEN, SJUKHUS etc.

För nyanläggningar och moderniseringar
rådgör med oss

Värmebol. *Calor* Ulvsunda 1
Tel. 28 2510

Attraktionen till festen eller basaren

rekvireras bäst och billigast
genom landets största och
arrangörernas eget företag i
branschen som förfogar över

*DE FÖRNÄMSTA
ARTISTERNA I LANDET*

Rekvirera vår artistkatalog!

FOLK PARKERNAS
ARTISTFÖRMEDLING
S:t Eriksgat. 86 - Tel. 234555 - Stockholm

A.B. Westerviks Varf Västervik

Nybyggen Reparationer Klass-
ningar Slip för 700 ton d. w.

J. HEDMANS Litografiska Tryckeri

Eft. LISA KRUSE

Specialitet:

Reklam-, Emballagetryck m. m.

Box 690 A — GÄVLE 1 — Tel. 2892

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

MAJ 1948

Utkommer en
gång i månaden
11:e årgången

Ansvarig utgivare:
EINAR HILLER

Redaktör:
SIXTEN HAMMARBERG

Kocksgatan 15, Stockholm

Tel. 41 39 99 o. 44 40 40 (Växel) Postgiro 95 00 11

Prenumerationspris: Helår 7:—, halvår 4:—

Ägare:

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Utbildning av arbetsterapeuter

Betydelsen av en mångsidig sysselsättnings- och arbetsterapi vid sjukhusen har blivit alltmera aktuell. Patienten skall icke enbart vara passiv mottagare av omvårdnad och tjänster från läkare och sjukvårdspersonal. Arbetsterapi syftar till att även göra patienten själv aktiv i sjukvården.

Vi skall icke här gå in på de rent vetenskapliga definitionerna och den medicinska och psykologiska betydelsen av denna verksamhet. Det må vara nog sagt — och därom ger kanske vårt reportage från Lugnets sanatorium i detta nummer ett gott vittnesbörd — att arbetsterapi vill hålla patientens fönster mot livet öppna. Sjukhustiden måste — utöver den behandling, som rör sig omkring själva sjukdomen och sjukdomsförloppet — utnyttjas till fysisk och psykisk utveckling och fostran, stärka självförtroendet och stimulera den egna verksamhetslusten hos patienten. Den statliga kommittén för partiellt arbetsföra har i syfte att skapa en modern behandlingsform på detta område bl. a. för sanatoriernas vidkommande, föreslagit tillsättande av 52 st. arbetsterapeuter med uppgift att leda och organisera sysselsättningen för patienterna. Enligt kommitténs förslag skulle utbildningen vara tvåårig — omfatta en grundlig undervisning och övning i teckning, målning, slöjd m. m. samt social-medicinsk utbildning — och förläggas till ett statligt arbetsterapeutinstitut i anslutning till Slöjdföreningens skola i Göteborg. I avvaktan på detta förslag har Stockholms stads sjukhusdirektion ansett verksamheten vara av så stor betydelse att en snabbutbildning av arbetsterapeuter i stadens egen regi planerats. Kursplanen har utarbetats i samråd med medicinalstyrelsen. Genom att inträdesfordringarna satts avsevärt högre än vad som föreslagits för den statliga utbildningskursen förutsättes att undervisningen jämte praktik skall omfatta tio måna-

der. Kursen, som är avsedd att börja redan denna vår, kommer att förläggas till Södersjukhuset i Stockholm. Avsikten är att utbilda arbetsterapeuter för Stockholms stad och Stockholms län — genom en senare överenskommelse kommer även kursdeltagare från Göteborg — sammanlagt skulle cirka 22 elever beredas plats. I proposition till årets riksdag föreslår regeringen att denna utbildningskurs skall erhålla ett anslag av kronor 10.500 utgörande cirka hälften av undervisningskostnaderna.

Här ställer sig osökt frågan: Har regeringen övergivit "det stora perspektivet" — en omfattande och grundlig utbildning av arbetsterapeuter enligt Kommittén för Partiellt Arbetsföras förslag — och gått in för mindre kurser för vissa delar av landet? På detta svarar vederbörande departementschef i anslutning till den nämnda propositionen, att beträffande det betänkande, som framlagts av Statens sjukhusutredning och Kommittén för Partiellt Arbetsföra, har han icke funnit det lämpligt att till innevarande års riksdag framlägga förslag om sysselsättnings- och arbetsterapi samt terapeututbildning enligt dessa utredningars riktlinjer. Motiveringen för detta ställningstagande är närmast, att frågan om arbets- och sysselsättningsterapi vid sinnessjukhusen, vilken omfattar en betydande del av behovet av denna vårdform, icke behandlats i de hittills framlagda förslagen. Vidare anföres bl. a. som skäl för den avvaktande hållningen, att vissa erfarenheter kunna vinnas genom en utbildning i mindre skala. Dessa erfarenheter och rön skulle tjäna som vägledning för fortsatt utbyggnad av lämpliga former för denna verksamhet.

Av allt döma ser alltså utsikterna lovande ut för vissa delar av landet. Stockholms stad har här visat god vilja att lösa frågan om sysselsättnings- och arbets-

terapi för stadens och sjukhusens vidkommande. Sedan ställer sig frågan mera oviss för det övriga landet. Från Kommittén för Partiellt arbetsföra har nu under flera års tid utgått ett flertal betänkanden och förslag — förslag, som väckt förhoppningar om bättre tider för de partiellt arbetsföra och intresse hos de flesta som syssla med deras problem. Man måste med hänsyn härtill — även om man försöker sätta sig in i svårigheterna att praktiskt och snabbt realisera de olika förslagen — beteckna den nu framlagda propositionen (omfattande 6 trycksidor!) om anslag till en starkt förminskad kurs för terapeuter som en tämligen mager utdelning. Vi ställer detta i relation till alla de förslag och allt intresse, som blåsts upp omkring de partiellt arbetsföra. Även om vissa praktiska försök med arbetsvård och arbetsberedning — försök som lova mycket gott för framtiden — gjorts, står detta icke på något sätt i proportion till det faktiska behov, som föreligger att ge de partiellt arbetsföra en någorlunda fast grund för en människovärdig existens. För att återgå till frågan om sysselsättnings- och arbetsterapi är denna vårdform av mycket stor betydelse därför att man på ett tidigt stadium, redan på sjukhuset, får ett grepp om de svårigheter, som sjuka och handikapade människor måste slåss med, när de kommer ut i livet utanför sjukhusgrindarna.

Man får icke se sysselsättnings- och arbetsterapi enbart som en form av förströelse och tidsfördriv. Kort uttryckt är kanske denna vårdform den mest viktiga för en social återanpassning i detta ords djupaste och vidsträcktaste mening. Den är en grund och begynnelse till arbete och hälsa — patientens fönster mot livet och framtiden. Den praktiska försöksverksamhet, som antydningvis bebådas i den relaterade Kungl. propositionen, bör därför byggas ut snarast möjligt. Det är oerhört viktigt, att vi få väl utbildade och kvalificerade sysselsättnings- och arbetsterapeuter vid sjukhus och vårdanstalter i hela landet.

Sixten Hammarberg.

*

För mera ingående kännedom om förslag rörande sysselsättnings- och arbetsterapi m. m., vilket beröres i denna artikel, lämnas här nedan några litteraturanvisningar: Kommitténs för Partiellt Arbetsföra betänkande III "Sysselsättnings- och Arbetsterapi vid vissa sjukhus och vårdanstalter m. m." (S. O. U. 1947:44.)

Dr Norah A. Haworth Dr E. Mary Macdonald: "Sysselsättningsterapi", Förlag Natur & Kultur, Stockholm.

Med. Dr Erik Severin: "Arbetsterapi, ett led i sjukvården", rapport från en studieresa i U. S. A. (S. O. U. 1946:65.)

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bidrag till utbildningskurs för sysselsättnings- och arbetsterapeuter.

(Nr 182, 1948.)

Litteratur

Svensk Socialpolitik, av fil. mag. Ake Elmér,

har utkommit i ny, omarbetad upplaga. Boken är närmast avsedd för läroanstalter, universitet, folkhögskolor m. fl. — där undervisning i socialpolitik förekommer, samt för det frivilliga folkbildningsarbetet. Framst bör framhållas, att författaren på de 325 sidorna lyckats återge något av det viktigaste inom föreningsväsendet och arbetsmarknaden, familjepolitik och bostadspolitik, olika grenar inom sociallagstiftning och socialförsäkring, såsom folkpensionering, fattigvård, barnavård, sjukhusvård och hälsovård m. m. Härtill kommer ett utförligt register och praktiska anvisningar för studier. Förutom det värdefulla och väl disponerade innehållet blir nämligen ägaren till denna bok nästan bortskämd av en rikhaltig kollektion litteraturanvisningar för fortsatta studier och fördjupande i samhällsfrågor.

"Svensk socialpolitik" torde utan överdrift stå i särklass på sitt område både ifråga om pris och kvalitet. Boken, som utkommit på Gleerups förlag, kostar i särskild upplaga för Arbetarnas Bildningsförbund endast kronor 4:50.

Fil. mag. Ake Elmér, uppskattad skribent och föreläsare.

Svenska Nationalföreningen mot Tuberkulos kvartalskrift

häfte 1 - 1948 innehåller en vacker minnesruna över en märkesman inom svensk tuberkulosvård — överläkare Sigurd Berg — skriven av doktor John Lundquist. Vidare kan man med tillfredsställelse notera att professor Erik Hedvalls värdefulla installationsföreläsning vid Uppsala universitet — "Tuberkulosens bekämpande i Sverige" — nu återgivits i tryck. Tidskriften kostar 50 öre och kan erhållas genom bokhandeln eller direkt från Svenska Nationalföreningen mot Tuberkulos, Västra Trädgårdsgatan 11 P, Stockholm.

Förslag angående partiellt arbetsföras anställning i allmän tjänst

heter det senaste betänkandet från Kommittén för Partiellt Arbetsföra. Förslaget inledes med ingående redogörelser om anställningsformer, förmåner vid sjukdom, pensionsbestämmelser samt läkarintyg o. s. v.

Bland förslagen till särskilda åtgärder för underlättande av möjligheterna till anställning kan bl. a. nämnas inrättande av ett särskilt organ — statens tjänsteråd — med uppgift att handlägga anställningsfrågor. Vidare föreslås viss utsträckt företrädesrätt till statliga anställningar, normalisering av läkarintyg m. m. i syfte att underlätta de partiellt arbetsföras möjligheter att erhålla statliga tjänster. Betänkandet, som fått numret elva i serien statens offentliga utredningar (S. O. U. 1948:11), kan erhållas genom bokhandeln till ett pris av kr. 1:50.

Lungsjukas problem i blixtröy under fyrtio minuter

*Radiodiskussionen — "Skräcken för
tuberkulosen" — gav eko i landet*

När detta skrives har nära en månad förflutit från dagen — den 24 mars — då radiolyssnarna landet runt finga del av den nakna sanningen om de lungsjukas strid ute i livet efter sanatorievistelse. — "Det var som mitt eget liv hade rullats upp och kastats ut som små bitar i etern till allmän kännedom," sade en f. d. patient till oss dagen efter. Sedan ha vi bl. a. per brev och telefon i en jämn ström fått mottaga många bevis på allmän tillfredsställelse över detta program från de lungsjuka i hela landet.

Den pressrevy, som presenteras i detta nummer, är även ett gott bevis på den uppmärksamhet programmet rönt långt utanför de lungsjukas egen krets. Men vi övergå till själva programmet. Lars Madsén, som blivit Radiotjänsts egen tuberkulosexpert, blottade stor sakkunskap och styrde in diskussionen mot rätta vägvisare, när teorierna och den medicinska fackkunskapens kurvor blev allt för ofta återkommande och hotade leda bort både diskussionsdeltagare och lyssnare från själva "skräcken" och de lungsjukas livsbetingelser. Därmed vilja vi icke säga något nedsättande om den medicinska expertisen, som fyllde sin plats väl i programmet och på ett klart och elegant sätt löste upp många medicinska knutar för lyssnarna med korta "alexander-hugg".

Det var alltså närmast "skräcken", som skulle analyseras, men detta spöke drog även med sig åtskilligt annat från sin skumma och undanskymda vind. Här fick vi i korta drag huvuddelen av den historia, som tyvärr ännu är dagsaktuell för många lungsjuka: oför-

ståelse och stängda dörrar, vandring mellan olika hjälpcentraler, otillräckliga hjälpåtgärder, bristande system i eftervården — — — Och så bacillskräcken, som fanns med på vandringen och tittade fram där och var, bakom såväl arbetsgivarens prydliga dörrskylt som på arbetsplatser och annorstädes i den lungsjukes omgivning.

På den positiva sidans konto måste främst antecknas diskussionsdeltagarnas ärliga vilja att bena upp problemen i de lungsjukas omgivning. Enkla, praktiska förhållningsregler ingår i den medicinska skolning som sanatorievistelsen ger patienten. Dessa lärdomar är en garanti för att den lungsjuke i regel vet sin plikt mot sina medmänniskor, även sedan han lämnat sanatoriet. Att det dessutom bl. a. finns ett så effektivt medel som calmettevaccinering som förebyggande skydd för barn och äldre — — — Detta och mycket annat, som framkom denna minnesvärda kväll, borde ha gett många lyssnare en god början till den medicinska allmänbildning, som vi hoppas skall växa sig stark, skingra missförstånden och ge oss alla — både sjuka och friska — en mera frimodig syn på hela denna fråga.

Till sist vilja vi instämma med många av dem som framställt önskemål till oss — att programmet kommer i repris på ett eller annat sätt och att många av de frågor, som drogs upp, kunde bli föremål för en mera djupgående och detaljerad analys. Vi äro glada över det

20.20 Skräcken för tuberkulosen

○ Samtal mellan Boie Barr, byråinspektör Albert Berg, med. dr John Lundquist, redaktör Hilding Ståhl och professor Arvid Wallgren.
Ordförande: Lars Madsén.

21.00 Konsert

○ av Göteborgs radioorkester med pianisterna Janine Fading och Henry

Bild 1. Lars Madsén med mikrofonen intervjuar en manlig patient på ligghallen. Bilden är tagen vid radioreportaget på Österåsens sanatorium i augusti 1947.

Bild 2. Här får en kvinnlig patient — som ser ut att trivas framför mikrofonen — framföra sina synpunkter på sanatorielivet.

Bild 3. Lars Madsén och Radiotjänst har med reportaget "Sanatorium", som gavs vid årsskiftet, och nu senast med "Skräcken för tuberkulosen", inlett ett värdefullt upplysningsarbete i tuberkulosfrågor. Madsén, som är en mycket rörlig herre, ses här tillsammans med sin mikrofon genom vilken vi då och då får aktuella glimtar från olika delar av landet.

intresse Radiotjänst visat våra förhållanden, och vi önska fortsatt framgång i upplysningsarbetet omkring tuberkulosen.

Pressröster om "Skräcken för tuberkulosen"

Radiodiskussionen den 24 mars har livligt kommenterats av pressen landet runt. Vi återge här i korthet några av pressrösterna.

SVENSKA DAGBLADET

skriver om bacillskräcken: "Det är en enfaldig, vidskeplig fasa, som i de flesta fall inte bygger på några realiteter. Existerar det då ingen risk från de tbc-sjukas sida? Härpå gav den medicinska auktoriteten i stort sett följande svar: Smittoskräcken är omotiverad för de äldres del men inte helt av ondo då det gäller barn, framförallt inte mycket små barn. Men calmettevaccineringen ger om också ej hundra procentig säkerhet så dock något i den stilen. Alla tbc-sjuka är inte smittofarliga och endast en femtedel av dem, som skrivs ut från sanatorierna, är smittbärande, men dessa är i regel ej farliga dels därför att de fått lära sig att vara aktsamma i umgänget med andra människor, dels därför att de står under fortlöpande läkarkontroll. Största risken kommer från oupptäckta fall, men det är en grupp som minskas i takt med ökade profylaktiska åtgärder. Det finns alltså ingen anledning till överdriven rädsla för att anställa tbc-sjuka, men problemet är eftervärden och hur det skall kunna beredas före detta lungsjuka lämpliga arbetsuppgifter.

AFTONTIDNINGEN:

Det var ett redan tidigare behandlat ämne som stod på dagordningen i Lars Madséns bordssamtal — frågan om de f. d. lungsjukas inpassning i samhället har ventilerats tidigare i andra former. Samma synpunkter framfördes på nytt, men argumentationen och exemplifieringen var denna gång rikhaltigare och härigenom blev programmet värdefullare. Frågans psykologiska aspekter fick en fullständig belysning och arbetsmarknadsproblemet — som i de enskilda fallen liksom för samhället i sin helhet är ett brännande problem — fick likaledes en ingående behandling. Det var ett starkt program.

GÖTEBORGS HANDELSTIDNING:

Att döma av de vittnesbörd som här avgavs från skilda håll, finns den gamla smittoskräcken fortfarande kvar överallt, fast den ju numerä i fråga om de läkarkontrollerade fallen ej äger något som helst berättigande. Ödesdigrare än allmänhetens fruktan är dock arbetsgivarnas —, det kunde samtalsledaren visa med inspelningar från sin reporterpraktik, och staten tycks härvidlag gå före med ett synnerligen dåligt exempel. Arbetsförmedlingsmannen Albert Berg bekräftade villigt, hurusom det är ofantligt lättare att tala enskilda företagare till rätta än de statliga verken, vilka senare klavbinds av sina paragrafer. Radiotjänst har här tydligen lagt upp en ny vällovlig aktion, ty snart följer ett nytt program som mera i detalj går in på frågan om de partiellt arbetslösa.

DAGENS NYHETER:

Från döden, men ej till livet räddas de lungsjuka vid våra sanatorier. Samhället vill inte veta av dem när de återvänder. Bacillskräcken slår sin klo i folk, och de tillfrisknade söker förvägs efter arbete. Om den erfarenheten vittnade alla de damer och herrar som i går träffats för att diskutera de tuberkulösa öde.

Bland det som sades fäste man sig särskilt vid inspektör Bergs förslag att fackföreningarna skulle sprida upplysning om hur ringa risken är att en sanatoriebehandlad skall sprida smitta. Nästan all fruktan är vidskepelse. Från läkarhåll — talarnas namn nämndes endast sällan, varför det var svårt att avgöra varifrån åsikterna härstammade — betonades att de farliga bacillbärarna är de som är okunniga om sin sjukdom. Barn bör därför vaccineras.

Arbeterapin var också på tapeten. Där skulle man velat ha betydligt fler synpunkter. Arbetet är ju ändå inte bara en försörjningsfråga. På varje arbetsplats uppstår friktioner och svårigheter som naturligtvis för en sjuklig människa är svårare att reda upp än för en frisk.

NY DAG:

Skräcken för tuberkulosen är inte ett konstruerat problem, om den saken kunde fem sakkunniga på onsdagskvällen ge besked. Programmet var ordnat som samtal med insprängda gramfonupptagningar, där lungtuberkulösa berättade om den isolering och oförståelse, som ofta möter dem som en gång vistats på ett sanatorium. Flera programpunkter av detta slag — mera upplysning alltså — skulle kanske kunna bryta udden av den ofta rent vidskepliga bacillskräck som råder på sina håll.

ARBETET, MALMÖ:

Skräcken för f. d. sanatoriepatienter, som tydligen avspeglas på arbetsmarknaden, där fortfarande många dörrar slås igen för dem, är fullständigt omotiverad. Största risken innebär alltid de oupptäckta fallen försäkrade professor Arvid Wallgren. Skärmbildsundersökningarna decimerar numera kraftigt den faran, i synnerhet när län efter län finkammas, men ströfall kommer alltid att finnas.

Sanatoriernas ansträngningar att återge den sjuke hälsan väger ganska lätt, så länge samhället förgäver eftervärden. Väntar arbetslöshet, dålig bostad och svält efter sjukhusvistelsen, är patienten inte räddad till livet. Den handräckning, som en god start på vägen till normala förhållanden skulle innebära, bör vara självklar om inte en hög procent av de trettiofem patienter — huvudsakligen i åldern tjugo-tjugofem år — som dagligen utskrivs från de svenska sanatorierna, skall gå förlorad.

Diskussionens läkarröster tryckte på Calmettevaccineringens välsignelser. Ett barn, som fått sin motståndskraft mot tuberkulosen preparerad på detta sätt, har nästan hundra procentig chans att undgå smitta. Något att tänka på för husmödrar, som tvekar att anställa f. d. sanatoriepatienter som hembiträden eller barnsköterskor!

Lars Madsén, som samlat en del material från den s. k. eftervårdens hårda värld bör med detta program ha rätt ut begreppen för åtskilliga tveksamma lyssnare. Man skall bekämpa tuberkulosen, inte de tuberkulösa!

Uppllysningar och kunskap om tuberkulosvården landet runt

Intresset för de i riksförbundets regi lanserade socialvårdskonferenserna är fortfarande mycket stort. Läkare och socialvårdstjänstemän, representanter för olika organ och organisationer inom samhälls- och näringsliv m. fl., ha funnit dessa sammanträffanden med de lungsjukas egen föreningsrörelse vara en ändamålsenlig arbetsform — ett fritt forum för tankeutbyte i tuberkulosfrågor. Här nedan följer i starkt koncentrerat några aktuella glimtar i ord och bild från olika delar av landet. Pappersbristen ställer tyvärr hinder för mera utförliga referat och kommentarer. Vi hoppas dock att våra läsare — och även de lokalföreningar, som under flera månader förberett och arbetat för dessa evenemang — förstå våra svårigheter att ge en publicitet åt socialvårdskonferenserna som dessa faktiskt äro värda.

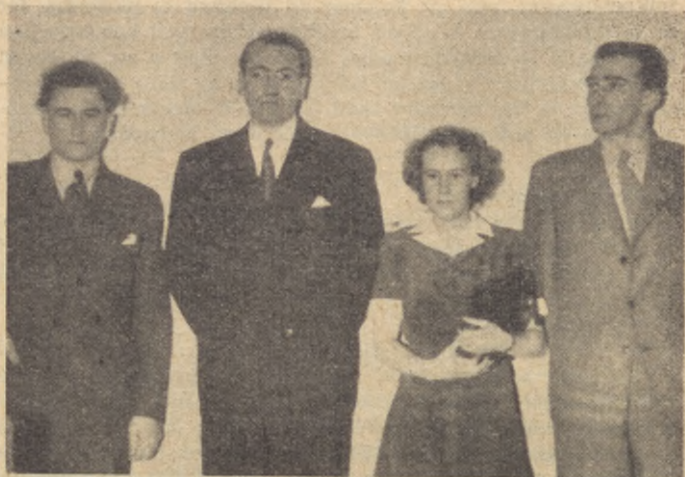
NORRLAND:

"Hjälp till lungsjuka blir inkomst för staten", skrev en tidning om konferensen i Sundsvall den 14 mars, där Medelpads lungsjukas konvalescentförening stod som arrangör. Förste provinsialläkaren i länet, Arvid Myrgård, Härnösand, gav en utförlig och intressant redogörelse över sambandet mellan tuberkulos och hygien. Assistent Werner Goetzing talade om arbetsförmedlingens möjligheter att bistå lungsjuka och partiellt arbetsföra. Då

Televerken börjar sin verksamhet i Sundsvall räknar man med att denna industri även skall kunna ge en del lämpliga arbetsuppgifter åt f. d. sanatoriepatienter. Talaren framhöll även betydelsen av att länets sjukvårdsanstalter anställde kuratorer.

Riksombudsman Carl Mohlin framförde en hälsning från De Lungsjukas Riksförbund och framhöll bl. a. i sitt anförande, att det tyvärr existerar en djup klyfta mellan läkarvetenskapen och socialvården. Det är en betydelsefull uppgift att samordna olika åtgärder inom tuberkulosvården.

En vecka i tuberkulosvårdens tecken har hållits i Örnsköldsvik. Patientföreningen på sanatoriet hade i samråd med Norra Ångermanlands Konvalescentförening och länets folkhögskolekursförening anordnat en folkbildningskurs i socialpolitik. I anslutning till denna kurs anordnades en socialvårdskonferens på Stadshotellet i Örnsköldsvik den 20 mars. Härvid kunde Norra Ångermanlands Konvalescentförening glädja sig åt en fulltalig anslutning, när riksdagsman K. J. Andersson i Alfredshem höll sitt välkomstanförande. Även här medverkade doktor Myrgård och assistent Goetzing med föreläsningar, men till skillnad mot sundsvallskonferensen hade redaktör Sixten Hammarberg, Stockholm, ryckt in som riksförbundets talare i stället för riksombudsman Carl Mohlin, som gästade Värmland vid denna tidpunkt. I debatten efter föreläsningarna, vilken blev lång och tidvis mycket livlig, enades man om

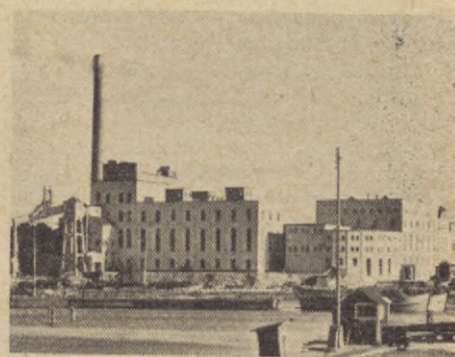

Talare vid socialvårdskonferensen i Karlstad: Fr. v.: arbetsberedningsassistent E. Hellström, Karlstad, överläkare Rolf Lemming, Arvika, kurator Ulla Malmstedt, Arvika, riksombudsman Carl Mohlin, Stockholm.

att tillstå Västerorrlands läns landsting en resolution. Härvid hemställdes, att de frågor rörande de lungsjukas eftervård m. m. som blivit aktuella i samband med konferenserna i Kramfors, Sundsvall och Örnsköldsvik detta år måtte föras till praktisk handling, främst genom att landstinget tillsatte en kommitté med uppgift att närmare utforma samarbetet inom länet med arbetsgivare, fackföreningar m. fl. berörda parter.

VÄRMLAND:

Karlstadsföreningens — De lungsjukas konvalescentförening i Karlstad m. o. som dess hela namn är — socialvårds- och

Det finns gott om tunga industrier i Norrland och Värmland — stora massfabriker, gruvor och järnverk — som kräver mycket av de anställda. Problemet att skaffa lämpliga sysselsättningar åt f. d. sanatoriepatienter ställer sig ofta svårt — detta förhållande har påpekats vid ett flertal socialvårdskonferenser.

Från Österåsens sanatorium har man underbar utsikt över Ångermanälven och dess natursköna omgivelser. I bakgrunden ser man Forsmöbron och fjällviddernas mäktiga konturer.

Aktuellt på vårt fält

De partiellt arbetsföra och riksdagspolitiken.

Samarbetskommittén för partiellt arbetsföra hemställer i skrivelser till samtliga riksdagsgrupper, att det dyrtidstillägg på folkpensionerna, som ev. kommer att beslutas av riksdagen, får en utformning som även ger invaliderna en reell kompensation för stigande levnadskostnader. Därför önskas att riksdagen vid behandling av frågan om igångsättande av självständig verksamhet m. m. för invalider skall godta pensionsstyrelsens alternativ om ett anslag på 100.000 kr. för detta ändamål.

Fattigvården minskar . . .

234.000 familjer har understöd i någon form av fattigvården, upplyser socialstyrelsens senaste fattigvårdsberättelse. Antalet understödda familjer är mindre än förr om åren, framför allt på landsbygden. I de större städerna konstateras dock ökning av antalet understödsfall.

Till mycket stor del består fattigvårdens understöds klientel av personer, som på grund av ålder eller invaliditet åtnjuter tilläggs pension eller invaliditetsunderstöd. Bland övriga understödstagarna är gifta par med barn den största gruppen. Allt som allt redovisas 410.000 understödstagare mot över 500.000 de första krigsåren. I själva verket har antalet understödstagare i Sverige inte på många år varit så lågt som nu. Deras antal uppgår numera till föga mer än 6 proc. av folkmängden. Högst kommer Norrbottens och Västernorrlands län samt Stockholms stad, lägst Jönköpings och Hallands län.

Partiellt arbetsföra skall få hemarbete och arbetsträning.

En kombinerad arbetsträningsverksamhet och s. k. "hemarbetscentral" för partiellt arbetsföra planeras för Västmanlands län. Initiativet kommer från den kommitté för partiellt arbets-

föra, som bildats med syfte att stödja länsarbetsnämnden. Västerås drätselkammare tillstyrker ett anslag på 3.000 kr. till den planerade verksamheten.

I framställningen om anslag hade kommittén anfört att åtskilliga partiellt arbetsföra kan utföra en fullgod arbetsprestation i den öppna marknaden, om de får lämpligt arbete. En del behöver emellertid före inplaceringen på arbetsmarknaden en viss arbetsträning under läkarkontroll. En annan grupp partiellt arbetsföra har så vacklande hälsa att de ej kan binda sig för ett visst antal arbetstimmar pr dag. Dessa skulle beredas arbete vid sidan om den egentliga produktionen, något i stil med en hemarbetscentral som startats i Stockholm. Kommittén kommer troligen att erhålla en verkstadslokal med 10 platser på läns-sanatoriet i Västerås för en arbetsträningsverkstad för lungtuberkulösa. Man beräknar att verksamheten i Västerås relativt snart skall kunna omfatta c:a 30 personer.

Kungl. Arbetsmarknadsstyrelsen

anordnade en tvådagarskonferens i riksdagshuset den 9 och 10 april. Till konferensen voro representanter för näringslivets organisationer samt vissa landsting m. fl. från olika delar av landet inbjudna. Öppningsanförandet hölls av generaldirektör E. Lindeberg, och orienterande föredrag hölls av förste byråinspektör Albert Bergh om de arbetshindrande — en arbeidskraftsreserv, samt av sekreterare Nils Ström om arbetsträning och skyddad sysselsättning i utlandet. En diskussion om de svenska arbetstränings- och arbetsprövningsinstitutens problem inleddes av byråinspektör Roland Ericsson. Vidare hölls ingående överläggningar om hemarbetsfrågor samt löne-, semester och försäkringsfrågor. Sista dagen blev det överläggningar om förut-sättningarna för en samordning av institutens rekvisitions- och försäljningsverksamhet.

upplysningskonferens i Folkets Hus söndagen den 21 mars blev en i alla delar lyckad konferens. Överläkaren vid Arvika sanatorium, dr Rolf Lemming, kuratorn fr. Ulla Malmstedt från samma sjukhus, arbetsberedningsassistent E. Hellström, Karlstad, och numera riksombudsmän Carl Mohlin var dagens huvudtalare. Utom dr Lemming var tre andra inom tuberkulosvården i Värmland verksamma läkare närvarande, dessutom dispensärsköterskor — och representanter för fattigvården o. s. v.

Länets fattigvårds- och barnavårds-konsulent Nils Sandberg var med och genom honom kan möjligen de synpunkter som framkom föras vidare. Dr Lemming betecknade eftervården av de lungsjuka som "tuberkulosvårdens skönhetsfläck" och han ställde som en oavvislig fordran, att statsmakterna med det snaraste tar itu med denna synnerligen angelägna sak.

Fr. Malmstedt önskade att fattigvården skulle humaniseras och hon fann det "upprörande grymt, att t. ex. pensionerna tas ifrån sjuka vars vård bestrides av kommunerna". "Denna glädjekälla som en liten samlad summa kan ge en sjuk, borde dom få behålla, ansåg hon."

Ombudsmän Carl Mohlin ansåg också att eftervården var sorgebarnet inom tuberkulosvården. Man har inte på veder-

börande håll hunnit med utvecklingen, vilket givetvis varit till men för de sjuka och f. d. sjuka. En annan och mera fram-synt politik härvidlag, ansåg talaren, skulle vara till båtad även för samhället i sin helhet.

Arbetsberedningsassistent Hellström sade i sitt anförande bl. a., att det formellt inte finns några hinder för de f. d. sjuka att få utbildning vid yrkesskolorna, men att, om andra sökande finns, så kommer dessa i första rummet. Han ansåg att sysselsättnings- och arbetsterapien med det snaraste bör utbyggas och som ett önskemål framhöll han skapandet av ett arbetsträningsinstitut inom Värmland.

Intrycket efter konferensen var, att den kunde vara signalen till en ny kurs för eftervården inom Värmland. Det beslöts också att en cirkulärskrivelse om mötet skulle sändas till alla berörda myndigheter inom länet. För De lungsjukas konvalescentförening i Karlstad var konferensen en sporre till nya tag i arbetet för att förbättra de sjukas och de partiellt arbetsföras förhållanden.

—n.

SMÅLAND:

En större informationskonferens om de lungsjukas och partiellt arbetsföras problem hölls söndagen den 14 mars i Jön-

köping. Det var Jönköpingsortens konvalescentförening, som stod som arrangör och representanter för fattigvårdsstyrelser, pensionsnämnder och andra socialt arbetande personer i Jönköping, Huskvarna, Barnarp, Norrahammar m. fl. platser voro inbjudna. Inledande föredrag hölls av ordf. i De Lungsjukas Riksförbund, riksdagsman Sigfrid Jonsson, sanatorieläkare Sture Järlock, Eksjö, samt arbetsberedningsassistenten vid länsarbetsnämnden, Gösta Sjövall, Jönköping. Talarnas instruktiva och klarläggande redogörelser gav en samstämmig uppfattning om ett stort arbetsfält med många problem och svårigheter för de människor, som drabbats av sjukdom och arbetshinder.

I debatten deltog flera talare, och som ett direkt resultat av överläggningarna beslutades bl. a. att samarbete med fackföreningsrörelsen och andra berörda instanser skulle komma till stånd så snart som möjligt i syfte att komma tillrätta med många rent praktiska svårigheter för de lungsjuka inom länet.

Jönköpingsortens konvalescentförening kunde glädja sig åt en god anslutning och stort intresse från deltagarnas sida — ett förhållande som lovar det bästa för en effektiviserad tuberkulos- och arbetsvård i länet.

Något om tuberkulosarbetet på Island

Med vänligt tillstånd av Nationalföreningen mot Tuberkulosen för Folkhälsan i Norge är det möjligt att ge Status läsare en inblick i tuberkulosvården på Island. Av särskilt intresse är bl. a. de åtgärder, som vidtagits för att bereda arbete och eftervård åt lungkonvalescenter. Den anläggning för detta ändamål, som nämnes här, ger arbete och inkomst åt lungsjuka — och även ekonomisk vinst åt företaget. I övrigt är artikeln — som varit införd i den norska nationalföreningens egen tidskrift — ett gott vittnesbörd om islänningarnas energi och framåtanda, när det gäller kampen mot tuberkulosen.

Genom en lycklig omständighet fick jag tillfälle att vara med på Snorre-färden till Island och därvid bringa ledningen för tuberkulosarbetet i detta land en hälsning från Nationalföreningen. Under en angenäm lunch på Hotell Borg i Reykjavik överbringade jag hälsningen till den då fungerande överläkaren för tuberkulosarbetet på Island, Dr O. Hjaltested, en nära släkting till den store Niels Finsen. Överläkaren själv, Med. Dr Jon Sigurdsson, befann sig vid den tiden, i slutet av juli månad, på studieresa i Amerika.

Allt arbete mot tuberkulosen på Island lyder under denne överläkare. Där finnes ingen nationalförening och icke heller några andra privata organisationer som har kampen mot tuberkulosen på sitt program, såsom fallet är här hemma. Men arbetet för de hemvändande sanatoriepatienternas eftervård bedrivs dock av en privat förening av ganska osedvanliga dimensioner, om man jämför den med landets ringa folkmängd om 130,000 innevånare. Denna förening kallas SIBS (Samband Islenskra Berkla Sjuklinga) samt omfattas av ett enastående intresse från hela folket. Jag skall senare återkomma till detta.

Island har under senare hälften av förra och i början av detta århundrade hört till de sämst ställda bland Nordens länder, när det gäller tuberkulosarbetet. Från och med år 1910 har det emellertid bedrivits ett utomordentligt arbete där uppe. Det första sanatoriet *Vifilstadir* byggdes detta år, och det har plats för c:a 100 patienter. Under år 1927 togs *Kristnehaeli* på Nordlandet i bruk, som rymmer 60 patienter. År 1930 var dödligheten i landet på grund av tuberkulos 21 per 10,000 innevånare. År 1945 hade detta tal sjunkit till 6 per 10,000. Detta avspeglar det grundliga arbetet som nedlagts.

År 1945 företogs en skärmbildsundersökning av Reykjaviks innevånare, som då uppgick till 45,000. Av dessa ställde 99,3 % upp framför apparaten. Undersökningen bringade i dagen 71 nya okända fall av lung-

tuberkulos eller 15 per 10,000 av folkmängden. Av dessa var hälften smittofarliga.

Island fick 1940 en ny tuberkulos-lag. Enligt denna måste alla som har arbete med barn eller som har med matvaror att göra, läkarundersökas varje år. Alla smittoförande tuberkulösa som nekar till att låta sig intaga på anstalt, kunna tvångsinläggas, om så behövs med anlitande av polis. Äkta makar kunna också skiljas. Vid *Kleppi sinnessjukanstalt* är några rum ställda till förfogande för tvångsintagning av asociala tuberkulospatienter som icke velat underkasta sig sanatoriernas reglemente.

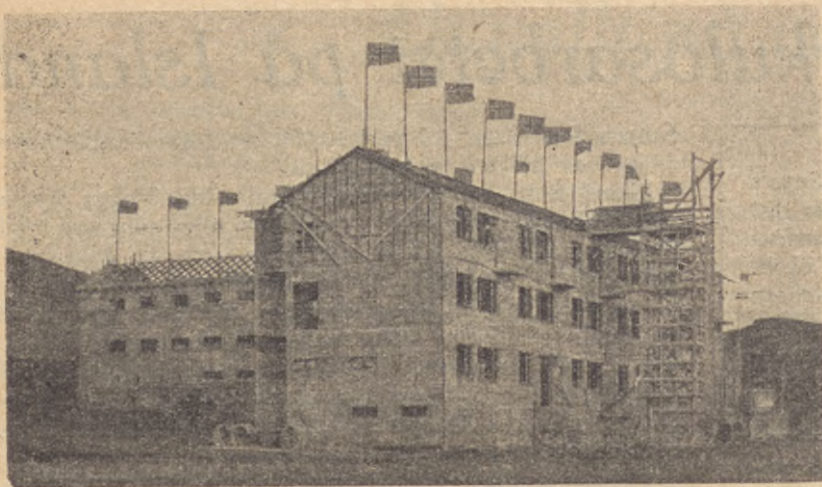
Vaccination mot tuberkulos är icke införd och praktiseras ännu icke. Sjukvården betalar nu alla utgifter för sjukbehandling, sjukhusvistelse och vård, oavsett sjukdomens varaktighet. Har en familjeförsörjare tuberkulos, får familjen under hans vistelse på sanatoriet understöd av staten, oberoende av om han är med i sjukvården eller ej.

På Island har man planer på att helt slopa sjukvårdsinstitutionen och låta denna ersättas av en ny försäkringslag. Denna skall ompänna människolivet från vaggan till graven — ge trygghet under sjukdom, ersättning åt partiellt arbetsföra och invalider, skapa skydd för de blinda, änkor och för barn under 16 år som mist sin försörjare, ge ålderdomstrygghet o. s. v. Därav kan man förstå att de styrande med vaken blick strävar efter att höja landets hälsostandard och sociala förhållanden på ett sätt som idag borde vara alla kulturnationers mål.

Men tillbaka till SIBS. Denna förening stiftades 1938, men de stora planer som föreningen satt som sitt mål att genomföra, tog riktig fart först efter kriget. År 1945 påbörjades en stor anläggning i Reykjalundur, 17 km från Reykjavik, alldeles invid stadens centralvärmeanläggning. Det är fråga om ett arbetshem där rekonvalescenterna så småningom anpassas till arbets-

Arbetshem i Reykjalundur. — Här ses de nuvarande verkstäderna, matsalar och köksbarack, samt en del av 4-manshusen — som det finns 11 stycken av.

Arbetshem i Reykjalundur. — Nybygget, som har plats för 60 nya "vistmenn", undervisningsrum, arbetsrum, kontor, röntgen o. s. v.

livet efter genomgången sjukdom. De flesta kommer dit direkt från sanatoriet. Anläggningen består av 11 små vita villor i en vacker stil. Varje villa har plats för 4 "vistmenn" som dessa rekonvalescenter kallas här. Villorna äro inredda enligt de modernaste principer. Där finnes bad, telefon och naturligtvis centralvärme. I varje hus finns ett dubbel- och två enkelrum, en kokvrå och ett trivsamt vardagsrum där "vistmennene" vilas sig efter dagens arbete och tar emot vänner och bekanta som kommer på besök. Verkstäderna är inrättade i 20 "hernáms-skálar", baracker som efterlämnats av amerikanerna. De är försedda med de modernaste maskiner och inrättade enligt strängaste hygieniska föreskrifter.

Idag har anläggningen 40 patienter, och med betjäning, läkare, sjuksystrar och annan arbetshjälp hyser den under sitt tak i allt 60 personer. Tuberkulosspe-

Arbetshem i Reykjalundur. — Interiör från en arbetsplats.

cialisten Dr Oddur Olafsson ägnar hela sitt arbete åt detta hem och går upp i det med enastående intresse och kärlek. Han var vår älskvärda ciceron där ute. — Föreningen håller nu på med ett stort monumentalbygge som skall bli internat för 60 nya "vistmenn" och dessutom innehåller undervisningsrum, arbetsrum, kontorslokaler och röntgenrum etc. Det beräknas kosta 1,5 miljon isländska kronor. Nu i höst har man haft taklagsfest och huset skall stå färdigt till sommaren.

Hela detta företag drives fullt affärsmässigt. Det inte endast bär sig — det ger också överskott. Allt det verkstäderna producerar: leksaker, stålrörmöbler, stoppade möbler, kläder och mycket annat, säljes, och då det är utsökta kvalitetsvaror i vacker utformning, är efterfrågan mycket stor. "Vistmennene" betalar själv för sitt uppehälle. Två timmars arbete per dag täcker utgifterna för uppehållet. Resten av arbetstiden som sträcker sig från 3 till 6 timmar per dag, allt efter vars och ens hälsotillstånd, får "vistmennene" själv inkomsten av. Det kan bli en vacker slant, när månaden är slut.

För att skapa fram kapital till anläggningen av detta krävande företag har man haft i gång både insamlingar, märkesförsäljning och lotterier. För närvarande pågår ett billetteri. 20 bilar lottas ut till ett värde av 270.000 isländska kronor. Enligt beräkningarna skall det inbringa en miljon. I fjol utlottades en flygmaskin för en halv miljon. Också staten ställer sig välvillig till företaget. Till det frivilligt insamlade kapitalet har staten tills vidare förpliktigt sig att tillskjuta 2/5. Det blir inte så litet för detta miljonföretag. Och tills nu har alla privata bidrag till SIBS varit befriade från skatt. Men nu kan staten svårligen undvara dessa skattemedel, vadan denna eftergift sannolikt kommer att bortfalla. Den har självfallet varit en mäktig faktor i förverkligandet av detta i Norden enastående företag att göra tuberkulos-rekonvalescenter till nyttiga och relativt lyckliga samhällsmedlemmar.

Det faller sig naturligt att anställa en jämförelse mellan villkoren för detta arbete sådant det drives på Island och för samma arbete här hemma. Medan skolan på Krokeide i Norge med samma antal elever som "vistmennens" hem på Island måste slita hårt för att skaffa medel till nyanskaffningar, ja, till och med till den dagliga driften, har SIBS enbart under år 1946 fått in 1.125.000 kronor i frivilliga bidrag, för försäljning av lotter och märken. Och detta av en befolkning på 130.000!

Den 5 oktober är SIBS-dag över hela landet. Då säljes märken, och tidningarna gör propaganda för saken, av vad som sagts här ovan, man förstår är mycket populär. Sistlidne 5 oktober såldes det märken enbart i staden Reykjavik för 54.000 kronor. Staden har 51.000 invånare.

Man måste verkligen beundra den givmildhet och kärlek till nästan som ligger bakom denna stora skapelse: VINNUHEIMILID AD REYKJALUNDI — arbetshemmet i Reykjalundur.

Alversund, oktober 1947.

Martha Glatved-Prahl.

Genom mina sociala

"Räkna till tusen — till tusen och ett,
eller tusen och två, herr Johansson!
Eller ta er en pyramidonblett,
det är bättre ändå, herr Johansson!"

(Ur "Barfotabarn" av Nils Ferlin)

Men herr Johansson kunde inte sova — ja, han hette föresten inte Johansson, men vi kalla honom så i alla fall. Läkaren hade försäkrat, att de tablettorna skulle man kunna sova på. Men det var inte de fysiska smärtor, som den vänlige läkarens tankar närmast kretsat omkring, det gällde. Det var inte de små kvävgassticken efter den sista påfyllningen. Små och obetydliga stick! Vad betydde sådana granbarrstick i en garvad skogsarbetarekropp!

Det var heller inte fråga om någon själskris. Från de trakter han kom brukade folk alltid sova tungt om nätterna. Själskriser existerade endast för städernas och ljusreklamernas hetsade människor. Nej, sticken voro av helt annat slag. Han kände dem på dagen också, men när nattens draperier dragits för, och andra sovo — måste sova hade läkaren sagt, ty detta ingick som ett mycket viktigt led i behandlingen — då kändes smärtan så mycket värre. Det var ett hjälplöshetens martyrium koncentrerat till två stora, hjälplösa händer märkta av hårda verktyg och arbete. Två stora händer, som lågo hjälplösa på ett pryldigt sängöverkast. Ibland när sömnen äntligen tog överhand blevo händerna två stora klubbor, som dunkade och slog i hans huvud. Regelbundet som pistonger i en maskin kommo slagen — ända tills en läkare med vänliga ögon tog hand om klubborna och läste in dem i ett stort skåp tillsammans med medicinflaskor, kvävgasnålar och mystiska apparater. — Då äntligen somnade han riktigt.

"Men du förstår människan är ett vanedjur, som så småningom anpassar sig i alla möjliga och omöjliga situationer", sade sängkamraten närmast intill. Nu hade Johansson lärt sig, att man inte kan bota sociala bekymmer med pyramidonbletter och sömnmedel. Men ibland satte bekymren in på nytt som sylvassa granbarr. Tankarna på den nybildade familjen därhemma, avbetalningarna på diverse saker, som köpts innan han blev sjuk, ovissheten för framtiden och de overksamma händerna på täcket — allt detta malde och stack under dagarnas jämna intervaller med måltider, kvävgaspåfyllningar och doktors ronder. Kamratens "anpassningsfilosofi" ville inte ta skruv på Johansson. Detta ökade den förstnämndes energi, att genom bokcitat pigga upp situationen för tillfället, men de sylvassa bekymren återkommo.

— Du, som inte vill läsa eller slöa till som "normala" sängliggare, skulle faktiskt flyttas till ett sånt där

PORLA DU, MIN BÄCK . . .

Porla du, min bäck,
sjung om sol och vår.
Sjung för sipporna på stranden,
sjung för mig, där drömmande jag står.

Porla du, min bäck,
sjung om hopp, giv tröst.
Sjung till suset ifrån furorna,
sjung för mig, för hjärtat i mitt bröst.

GUNNAR SVÄRD.

arbetsinstitut, sade den filosofiske sängkamraten en dag. På ett sådant institut gör man om skogsarbetare och grovjobbare till finare sorts yrkesmän. Arbetsprövning och arbetsträning kallas det visst. Genom den ena dörren plockar man in grovarbetarna och alla dom som legat på sjukhus och anstalter och stelnat till i kropp och själ. Efter någon tid kommer dom ut genom en annan dörr, arbetspigga och upptränade på väg till någon utbildning eller anställning . . .

Och Johansson började fundera och få mera behagliga drömmar. Han var inte så dum förr, när det gällde finare arbete. En gång hade han med några enkla brädlappar, järnrör och grovt tygstycke konstruerat en liten maskin, som man kunde använda till att rensa lingon med hemma i skogsbygden.

Och Johansson drömmer ibland om nätterna — men inte längre sådana drömmar, där hans händer ligga inlåsta i läkarens skåp. Nej, han har sina händer verksamma med mekaniska konstruktioner — han fortsätter genom arbetsinstitutet, och han har blivit en nyttig människa igen. Det är inte längre de overksamma händerna på överkastet som slår i hans huvud som pistonger i en maskin. Det är verksamma händer och riktiga maskiner, som surra omkring honom . . . Mätte Johansson och hans gelikar slippa att ligga alltför länge och "räkna till tusen — till tusen och ett" . . .

Ting.

KOLONISOMMAR

Gösta Pettersson, som tillhör våra yngre författare — endast 28 år gammal och började skriva på fullt allvar först år 1942 — är stockholmare, född och uppväxt på Söder. Det är den sociala miljön och 30-talets sociala skildringar, som författaren ser som sin uppgift att analysera, fördjupa och fullfölja. Han har redan hunnit med två böcker — "Från tolv till tolv" och "Utan Belöning" — som utkommo respektive 1945 och 1946.

I följande novell — "Kolonisommar" — har författaren tagit upp ett mycket aktuellt och brännande problem — uppfostran och barnets svårigheter i de vuxnas oftast brutala och oförstående värld. Säkerligen ger denna novell en var något att tänka på. Det är nog inga överdrifter, att många intryck och erfarenheter, som grundläggas under barndomen, bli avgörande för en människas utveckling och inställning till sina medmänniskor. Bättre och lyckligare människor förutsätter ökade insikter i uppfostran och barnpsykologi. Detta är kanske lika viktigt som allmänna barnbidrag och andra åtgärder för att trygga det uppväxande släktets framgång. Summan av barndomens erfarenheter möter oss hos människorna i dagens- och morgondagens samhälle...

Pelle låg ensam vaken.

Det var halvmörkt i salen och alla dom andra grabbarna sov och han hörde deras jämna andhämtning och utanför fönstret susade det och prasslade i tattarbörkens löv. Det gav en lite kuslig stämning det där med tattarbörken utanför fönstret och en muntlig berättelse gick från årskull till årskull om hur den hade fått sitt namn. Det hade kommit in tattare i pojkarnas sovsalar, dom var väl där för att stjäla och dom äldsta pojkarna hade jagat ut tatterna genom fönstret och dom hade klättrat ner till marken på björken. Pelle brukade undra varför dom inte hade klättrat ner på brandstegen utanför fönstret i stället, men den kanske inte fanns då, brukade han tänka. Det var i alla fall obehagligt med den där tattarbörken och ibland när han låg vaken på kvällarna och inte kunde somna, tyckte han sej se figurer som klättrade i den. Och hans fantasi såg figurer, som var långhåriga tattare smyga sej in genom det stängda fönstret och han hade svårt för att ligga stilla i sängen och ibland måste han krypa ner under täcket för att komma bort ifrån det och när han låg där under täcket alldeles stilla och lyssnade spänt till alla ljud skämdes han för att han var rädd.

På resan ut.

Dom flesta barnen var under däck, men en del av dom större pojkarna var på övre däck. En ensam grabb stog hela resan och hängde vid relingen och stack ut fötterna under kanten för att ingen skulle se hans skor. Han hade ett par damskor, som var alldeles för stora åt honom.

Sen på kvällen när dom har blivit placerade i dom olika salarna på Dalskogs skollovskoloni ligger han bredvid Pelle och Pelle såg hur han genast dom fått sina sängplatser tog av sej skorna och gömde dom under sin huvudkudde. Han ligger alldeles tyst hela tiden.

Alla pojkarna är trötta efter resan och vill komma i säng så fort som möjligt och läraren kommer in och läser aftonbön och säger att dom ska vara tysta nu och sova och när han har gått ut föreslår nån av pojkarna, att dom skulle se vem som vågade klättra ner längst på brandstegen. Ett par av dom äldre grabbarna går fram till fönstret och öppnar det och den djärvaste klättrar ner ett par steg på den och sen kommer han in i salen igen.

Novell av Gösta Pettersson

Då börjar en av grabbarna som var där ute förra sommaren berätta om tattarbörken och då är det ingen längre som har lust att klättra på brandstegen. Sen somnar dom en efter en och till slut är det bara Pelle och grabben som har haft damskorna som är vakna och Pelle hör hur grabben kryper ner med huvudet under täcket och gråter.

Nästa morgon.

Pelle är den enda som är vaken, han ligger och tänker framåt på sommaren och så öppnar han sitt skåp och tar fram en karamell och han hör att det är nåt som rinner under en av sängarna borta på sängvätaravdelningen och sen hör han steg ute i korridoren och dörren öppnas och läraren fyller nästan upp hela dörröppningen.

Läraren ser runt i salen och ser att Pelle är vaken och ligger och suger på en karamell och han rynkar ihop ögonbrynen och kommer fram till hans säng. Läraren säger först ingenting och Pelle känner hur han ropnar och så tuggar han sönder sin karamell och sväljer den.

— Jag ska nog hålla ögonen på dej, säger läraren och går ut ur salen.

På förmiddagen.

Pelle låg och solade sej i gräset alldeles vid staketet som markerade gränsen för kolonins område och han hörde en klocka ringa långt bort; nånstans uppe vid den stora byggnaden. Klockan slutade ringa och sen började den igen. Med en kraftig ton slutade klockan att ringa och Pelle funderade inte över det mer och han tog ett nytt grässtrå och började suga på. Då fick han höra röster som ropade långt bort och han låg kvar där i gräset och undrade varför dom ropade och rösterna kom närmare och då hörde han, att det var på honom dom ropade.

Han reste sej och gick fram till den som var närmast.

— Du ska komma upp till gubben meresamma.

— Varför då?

— Jag vet inte, men det var bara du som fattas vid samlingen.

— Vilken samling?

— När klockan ringer betyder det att vi ska samlas oppe vid huset.

— Det har ingen sagt åt mej.

— Det betyder det i alla fall och han skickade ut oss för att leta efter dej. Han verkade arg.

— Jag kan väl inte få nåt för det, när ingen har sagt att det betyder samling.

— Det var i alla fall bara du som inte kom.

— Jaså.

Läraren räknade barnen och nu när Pelle hade kommit fattades det ingen.

— Nu ska vi samla in alla knivar, sa lärarn, och Per Svensson vill jag tala med på mitt rum sen.

Pelle rös, det var aldrig bra när en vuxen uttalade ens namn på det där sättet.

— Vi samlar in knivarna för att ni inte ska göra er illa på dom. Förra sommarn var det en pojke som av misstag tog och använde kniven i stället för toalettpapper.

Alla som visste att det hade suttit en grabb och kretat på toaletten förra sommarn och då skurit sej i knät skrattade, dom andra såg frågande på varandra.

— Ni får igen knivarna i höst, när ni ska åka hem.

Efter uppställningen.

Pelle stog utanför dörren till lärarens rum. Han var mycket nervös. Han svettades i händerna och i armhålorna och han höjde och sänkte handen flera gånger innan han vågade knacka på dörren.

— Stig in.

Pelle steg in.

— Jag skulle komma hit opp.

— Javisst ja, vi skulle pratas vid lite.

Det lät ju inte så dåligt, men sen kom det. Rösten blev hård och pockande.

— Varför kom du inte när klockan ringde?

— Jag visste inte vad det betydde.

— Jag har sagt ifrån en gång, att när klockan ringer så betyder det samling.

— Det har jag aldrig hört.

— Jag säger bara en sak en gång, kom ihåg det i fortsättningen om vi ska bli vänner. Jag har haft ögonen på dej hela tiden, ända från igår på utresan. Du ska nog få lära dej lyda på dom här två månaderna om inte dina föräldrar har lyckats med det förut. Jag brukar kunna klara av såna krabater som du.

Pelle började gråta. Han ville inte och försökte hålla emot, men tårarna steg upp i ögonen och han kände hur en rullade nerför kinden.

— Jag har inte hört att magistern har sagt det.

— Du ska inte vara envis, det hinner jag nog också ta ur dej på den här tiden. Förresten ska du få ett arbete som fordrar lite envishet. Du ska få pumpa opp vatten till köket i fjorton dar.

På gården sen efteråt.

— Vad sa gubben?

— Ingenting.

— Nåt ville han väl? Annars hade han väl inte kallat opp dej.

— Han ville ingenting.

Pelle kände hur det skimrade för ögonen och han ville slå till i det nyfikna och triumferande ansiktet. Bara slå och slå. tills det inte såg ut så längre, men han vågade inte göra det. Han tyckte ett par ögon tittade på honom från ett fönster en trappa upp i huset och dom ögonen tillhörde läraren på skolvskolonin.

Pelle ville vara ensam och gick ifrån grabbarna och då hörde han hur en av dom äldre sa:

— Vill han inte snacka med oss nu, så ska vi inte snacka med honom sen, heller.

Pelle pumpade vatten till köket.

Han stog alltid ensam och gjorde det. Det var ingen av grabbarna, som stog vid pumphuset och pratade med honom och det var ingen som hjälpte honom. Han vågade inte be nån av grabbarna göra det heller, för då kunde läraren få syn på honom och han kunde få en straffvecka till.

Han hörde hur dom ropade och skrattade nere på fotbollsplanen och han ville släppa handtaget och rusa dit ner och vara med och spela, men det kunde han inte göra. Han visste inte ens om han skulle få vara med och spela sen när han hade pumpat färdigt. Det berodde inte på att han var nån dålig fotbollsspelare tvärtom. Om det inte var nån annan som kunde hoppa in samtidigt i det andra laget kanske han inte skulle få vara med alls.

Pelle var en av dom bästa fotbollsspelarna på kolonin, men när dom delade upp lagen blev han ändå alltid vald bland dom

Finis Amoris

*Kärleken föddes om våren
och blommade sommaren ut.
Men när höstvindar riste i snåren
dog kärleken bort och tog slut.*

*Den dog bort med sommarens gröda
och blev upplöst i höstens regn
i brist på närande föda
och grönskande björkars hägn.*

*Den förfrös, när vinden från nordan
skakade asp och rönn,
och begrovs i tidens fullbordan
under den första snön.*

LEIF EDBERG.

sista, för att dom som valde alltid tog sina kamrater först och Pelle hade inga kamrater.

Förmånerna hade fördelats.

Den som skulle gå och hämta posten och passerade förbi handelsbon och kunde köpa nåt om han hade pengar, eller kunde köpa nåt åt nån som hade pengar på det villkoret att han fick smaka.

Den som gick och hämtade tidningen vid båten varje kväll båten kom och passerade förbi vildapeln med dom sura karten som gick att byta mot lite av varje.

Den som fick följa med lärarn ut och lägga långrev om kvälarna och som fick rågsörgås med choklad när han kom hem.

Dom som fick hjälpa till i tvättstugan och som fick kaffe och smörgås två gånger om dan så länge tvättningen pågick.

Pelle hade inte fått nån av dom förmånerna. Lärarn hade lovat hålla ögonen på honom och inte svikit sitt löfte. Allt det gjorde ingenting alls om inte grabbarna hade dragit sej undan för honom. Varför visste han inte. Kanske berodde det på att lärarn inte tyckte om honom, så att grabbarna drog sej för honom för att fjäska för lärarn, eller kanske det berodde på att han inte hade talat om för grabbarna vad lärarn hade sagt den första dan till honom.

Pelle visste inte och han pumpade vatten till köket och med det följde inget annat än möjligen ett par starka armar.

Fotbollmatchen mot Svanhills koloni skulle gå.

Pelle var uttagen, han skulle spela center. Han hade sin sista pumpvecka och han tänkte, att ingen grabb på hela kolonin hade pumpat så mycket vatten som han och en av kokerskorna uppe i köket hade märkt, att han fått stå där och pumpa så mycket, så hon brukade sticka till honom en kaka eller en smörgås eller en sockerbit, när hon kom åt och ingen såg det.

— Säg inte till nån. Jag får inte göra så och skulle nån av dom andra få se det så blir dom avundsjuka och det räcker inte till alla.

Pelle sa aldrig nåt till nån, fastän han visste att han skulle ha mycket mer glädje av sina kakor, smörgåsar och sockerbitar ifall han skulle få tala med nån annan om det, eller också —

(Forts. å sid. 16.)

Fönster mot livet på Lugnets sanatorium

Utställningen öppnas av (överst till höger) överläkare Håkan Larsén i närvaro av utställningskommittén under flaggning och högtidliga preludier. Vid öppnandet hade även ortspressen och andra intresserade utanför sjukhuset inbjudits.

Det finns något som man kallar "sanatorieleda" eller "sanatoriepsykos". Kort uttryckt skulle detta betyda en sorts förlamning av de fysiska och psykiska krafterna under sjukhusvården. Patienten känner sig ställd utanför objekt för omvårdnad och allehanda tjänster från andra människor. Särskilt för sanatorier och andra sjukhus med långliggande patienter har det på senare tiden blivit aktuellt att skapa stimulerande och omväxlande fritidssystem. Utställningen, som rönt uppmärksamhet långt utanför sjukhusets väggar — har omfattat olika omväxling från den gamla stabila träslojd, till effektfulla moderna aktiviteter hos patienter och "psykosen" ingalunda slagit önskemålet är att sanatoriet Lugnets önskemål som säkerligen delas av andra sanatorier.

Konstster — bildkonst — fotokonst och målarkonst. Med pensel, ritstift, kniv och kamera kan med hjälp av en smula fantasi mycket vackert åstadkommas. Är det diktarnas produktion i omslag som skymtar vid "gubbarnas" fötter?

Utställningens affisch (överst till vänster) med program för varje utställningsdag jämte presentation av bestyrrelse och funktionärer.

För sysselsättnings- och arbetsfärger, verktyg och olika inredningar. Försmållningen ger en uppfattning om detta behov. Det finns utmärkta förslag till lösning av dessa frågor. Dessa förslag måste bli verklighet så snart som möjligt.

Avdelningen för hemalster. Ja, nog ser det varmt och trivsamt ut . . .

KOLONISOMMAR

(Forts. fr. sid. 13.)

helst förstås — sukta nån annan. Han ville inte riskera att han inte alls skulle få nått och så ville han inte sätta kokerskan som var så hygglig i knipan.

Pelle såg på mätaren, att han hade mycket kvar än, innan det var klart. Då kom två av grabbarna som inte var med i fotbollslaget. Dom stannade och hängde ett tag i dörren till pumphuset.

— Gå ner till plan nu. Vi ska pumpa här.

— Jag pumpar själv.

— Gubben har sagt, att vi ska göra det. Du skulle gå tillsammans sa han.

Pelle gick sakta ner mot fotbollplanen och han kände ett varmt trots stiga upp inom sej. Jag ska spela dåligt, tänkte han, jag ska missa varenda boll. Jag har aldrig fått nån hjälp förut, men nu när vi ska spela så skickar gubben opp två grabbar, men han ska få, jag ska missa varanda boll, så att Svanhill vinner matchen. Det blir bra hämnd på gubben. Pelle var alldeles varm och han började springa ner mot planen och han kände hur tårarna steg i ögonen bara för att han skulle behöva förnedra sej och spela dåligt för att få sin hämnd.

Lagen ställde upp och Pelle centrade bollen till sin högerinner och sprang snett fram åt höger och fick bollen tillbaks och skickade den i en lyra ut till vänsteryttern, som sneddade in mot mål och sköt. Målvakten räddade till hörna.

"Nu ska hörnan gå,

fram med kubben då."

Pelle stog snett framför mål och kom aldrig i närheten av bollen. Nu var han så inne i spelet, att han hade glömt att han skulle hämnas, nu gjorde han det bästa möjliga av varje boll. I mitten på halvleken fick han en boll från vänsterinnern, stannade bollen och fintade med kroppen så att backen sprang åt fel håll, avancerade ett par meter och sköt otagbart i mål.

Då vaknade han till. Han gjorde ju inte alls som han hade tänkt och klacken var alldeles tyst. Spelet kom igång igen och även hejaklacken.

"Heja Dalskog mera mål

får ni höra klacken vrål."

Pelle fick bollen och stog alldeles handfallen och Svanhills centerhalv tog den lätt ifrån honom och högerinnern skrek irriterat:

— Står du och sover mitt på plan.

Pelle svarade inte, han lunkade ner mot det egna målet för att hämta upp bollen. Strax efter gick halvtidssignalen.

Dalskogs grabbar satte sej bakom det ena målet och Svanhills bakom det andra. Lärarn kom ner och pratade. Han klappade Pelle på axeln.

— Det där målet gjorde du bra, ett par till så.

Pelle var både stolt och skämdes.

— Spela för fullt nu pojkar. Vinner ni ska jag bjuda på choklad och rågsörgås.

Så smiddes planer för hur spelet skulle läggas upp i andra halvlek och alla var säkra på att Dalskog skulle vinna.

— Stog du och sov, sa högerinnern, såg du inte att jag var alldeles omarkerad.

— Jag såg dej inte.

— Vi får inte missa nära fler såna där chanser.

Pelle tänkte: den här halvleken ska jag missa varenda boll så förlorar vi. Gubben verkar så intresserad av att vi ska vinna. Pelle pumpade vatten.

Nu fick han ingen hjälp. Lärarn hade varit vänlig vid kaffet och klappat honom på axeln flera gånger och sagt, att det var tack vare hans båda mål, som dom hade vunnit.

— Det är första gången på tre år.

Pelle var stolt och generad.

Sen när kaffet var slut, var allting som förut igen. Lärarn och grabbarna var precis som förut och högerinnern mumlade nåt om att Pelle med flit hade låtit bli att spela bollen till honom.

Stora och lilla busveckorna var snart över.

Det hade varken spelats mer eller mindre bus än tidigare under sommarn.

— Förra året var det en av grabbarna som gick nerför brandstegen under stora busveckan.

Pelle låg tyst och lyssnade.

— I år är det nog ingen som vågar det.

— Men Ryssen vågade förra året.

—Ja, han var strong.

Pelle gjorde ett försök att bryta sin isolering och gick fram till fönstret och klättrade ut på brandstegen och rakt ner i armarna på lärarn, som stog nedanför och pratade med sjuksystemen och som inte Pelle hade sett.

— Jaså, du kommer den här vägen?

Pelle kunde inget svara. Han fick en örfil så att han slungades mot väggen och när han reste sej kom en till och Pelle kände hur det susade i öronen.

— Gå upp och lägg dej nu. Jag ska tala med dina föräldrar när vi kommer till stan.

Efteråt.

— Att man alltid ska behöva skämmas för dej, sa modern.

— Att du aldrig ska bli vuxen, sa fadern.

Pelle kände att han inte kunde tala om vad det berodde på, att det gått som det gjort. Han var inte ens säker på att han visste det själv.

— Jag vill inte veta av, att du missköter dej såhär ett annat år ifall du kommer ut, sa fadern.

— Nej.

— Du är ju stor och snart ska börja jobba.

Från den dan trodde Pelle, att alla hans problem skulle lösas den dan han började jobba.

Två dikter

av

LARS FREDIN

I

tiden får blott makt i mig
i skräck
av tidlöshetens svindel

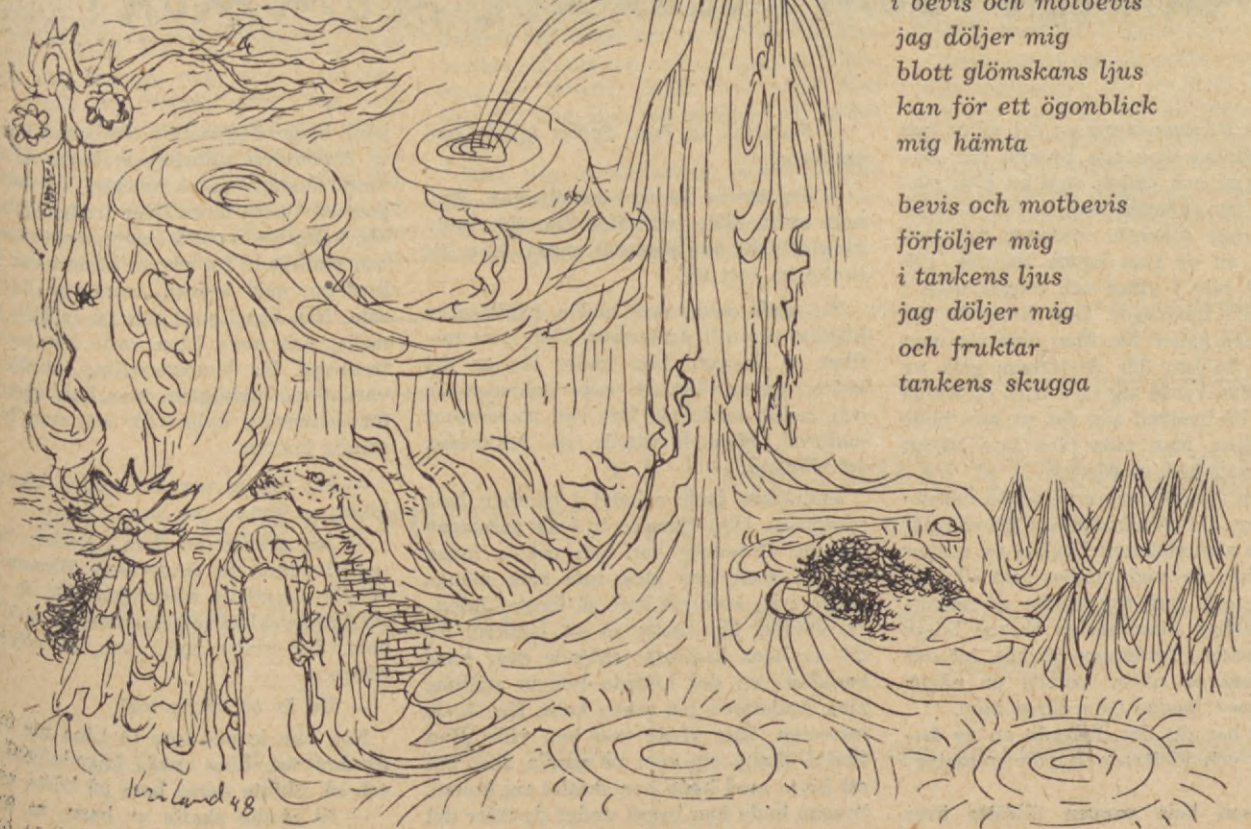
tiden är värmen jag söker
och kölden i mitt sökande

i tidlöshetens vind
blind sitter tiden
med räknesticka i sin hand

II

i bevis och motbevis
jag döljer mig
blott glömskans ljus
kan för ett ögonblick
mig hämta

bevis och motbevis
förföljer mig
i tankens ljus
jag döljer mig
och fruktar
tankens skugga

Kröland 48

Bortom åkrarna fanns en del villor och stugor. Mellan dem och backen där Andersson gick och påtade stod ett högt staket. Det var gränsen mellan två världar. Människorna innanför staketet var anorlunda än de som bodde utanför, och de bodde inte i villor och stugor utan i långa, röda huslängor. Där fanns en del fönster med galler för. Men dem såg man inte från backen där Andersson gick av och an. Han rörde sig med litet knyckiga rörelser. På avstånd såg det ut som hade han bråttom. Men man blev inte riktigt klok på vad han gjorde.

Det kom två frigångare på vägen nedanför backen. De tittade nyfiket på vad där fanns. De små staketet byggda av grenar och kvistar, de små landen som liknade dockland, och som såg löjligen ut nedanför de väldiga hundraåriga ekarna högre upp i backen. Andersson irrade av och an, flyttade på något, petade på något, stirrade med tomma ögon långt bort.

— Vad har du där, frågade en av frigångarna och klättrade uppför miniatyrtrappan.

Andersson lade pappan tillrätta över sitt upplag.

— Material, sa han. Sedan talade han om annat.

— Jag skulle ha rest in till stan. Men man måste sköta sitt. Har inte tid. Vattning och det ena med det andra. Men jag skulle ha rest in.

Nu hade även den andre frigångaren klättrat upp till Andersson. Han lyfte nyfiket på pappan. Där under låg en del bråte, gamla lådlock och brädstumpar och annat värdelöst. Det var Anderssons material. Mannen tittade på Andersson och förstod. —

Andersson hade arbetat i hamnen hela somrarna. Han tjänade bra då påhuggen varade. Ordentlig var han också. Ingen fantast, men han gick inte som många andra från kafé till kafé så länge löningen varade. Han satte in på banken. En del av hans kamrater skojade över hans bankbok, en del kallade honom snåljåk, men Andersson tog saken kallt. Han hade intressen. Han visste vad han ville. Han skulle skaffa sig eget på gamla dar. Till att börja med hade han skaffat sig koloni. Stugan hade han byggt under de tider det varit dåligt med påhugg i hamnen. Han

hade byggt den stabilt. Ombonad var denty Andersson tillbringade även de flesta vintersöndagarna på kolonin. Då snön låg som ett tjockt täcke över trädgårdslanden och kallblåsten pep i skorsten satt han där och planerade för våren. Ibland var Lina, hustrun, med honom, mest var han ensam. Han var i stort sett en lycklig människa, och hade Lina varit lite mer intresserad för blomsterodling, skulle han varit ändå lyckligare. Men hon visade en förvånansvärd kyla inför allt som intresserade honom.

— Du gräver ner dej i dina blomsterlökar, sa hon.

— Jag gräver ner dem i jorden. Så får jag blommor, sa Andersson. Blommor är till för att glädja människan. De är också förståndiga. De vet om man är snäll vid dem. Jag pratar med dem, så växer de bättre.

— Du är en riktig tok!

Nej, han kunde inte få Lina att förstå. Annars var Lina snäll. Lagade god mat och så. Skötte deras hem på bästa vis.

— Ni skulle skaffa er barn, sa ibland någon av deras bekanta. Ni har ju byggt

ligt ställt. Det är en välsignelse med barn.
— En del får barn, en del inte, sa Andersson. Jag har i alla fall kolonin. Och blommorna. De är mina barn.

Litet underlig var han, det kom man överens om. Men han var en hygglig karl. Det kunde man inte förneka. Han hade blommorna, men Lina, som inte brydde sig om blomsterodling, hon tröstade sig på annat sätt. Men det visste inte Andersson. Andra visste det, inte han. Slutligen började en och annan skicka fram gliringar. Han begrep rätt länge inte alls vart man syftade med det.

Det var en lördag. Han hade blivit tidigt färdig med jobbet den lördagen, och ville överraska Lina. Därför hade han köpt med sig blommor, efter att först ha tittat in på Vimpeln och fått sig en liten lördagssup. Han var inte yr i mössan, men han kände sig väl till mods. Det var på våren och det blåste kallt. Därför kunde man behöva något varmt innanför västen. Han hade ett rejält överskott på fickan, men han gjorde inte som många andra skulle ha gjort. Han gick inte lördagsronda på schappen. Andersson kände sig väg tillfreds med tillvaron. Pengar på fickan och blommor i näven, blommor till Lina. Liljor och tulpaner. Han var den ende bland kompisarna som köpt blommor åt sin gumma. Han var lite egen. Grov och hård i nyporna var han, men hans sinnelag var mjukt och vekt. Han gick smågnolande uppför trapporna och läste stillsamt upp tamburdörren.

— Lina!

Ingen svarade, men han hörde viskande röster och hastiga steg inne i rummet. Vad skulle det betyda? Han steg fram och öppnade dörren. Han såg den främmande mannen. Nå, så främmande var han inte. Han hade sett honom på gatan, mött honom i trappan ibland, morsat på honom, men han visste inte hans namn. Han slog inte till, men han kramade om

blommorna. Hans fingrar dröp av blomsaft. Han såg det inte.

Han åkte ut till kolonin. Visste inte hur han kom dit, men var där. Gick och stökade med tom hjärna. Han visste inte vad hans händer stökade med. Han såg inget av det närvarande. Såg ett uppknäppt klänningsliv, Linas skrämde ögon, mannens upphetsade ansikte. Det var inget särskilt att göra på kolonin, men han gick där i alla fall hela eftermiddagen. Och på natten låg han i kolonistugan. På söndagen steg han upp, tittade ut genom fönstret, satt långa stunder med händerna i knäet. Det var starka, nyttiga händer. Han öppnade och knöt dem, kände liksom efter att de fanns där. De var på något underligt sätt en främmande mans händer. Han öppnade och knöt dem, öppnade och knöt, ibland tittade han ut genom fönstret, som hade han väntat någon. Men ingen kom. På kvällen tog han spårvarnen in till stan.

Han visste inte hur han åkte, men hem kom han, gick uppför trapporna, öppnade tamburdörren. Då var det som skulle han som först förstått vad som hänt. Först nu kände han förtvivlan och raseri slå ut inom sig. Han vräkte omkull spegelbordet i tamburen och trampade på spegeln tills den låg i små bitar. Han hörde någon skrika långt bortifrån. Dörren till rummet var låst. Han satte skuldran mot den. Så var han där inne och slog sönder. Det lättade att slå sönder. Allt han spart till och glatt sig åt skulle sönder. Han var tvungen att göra det. Han såg något fladdra förbi och ut genom dörren. Han brydde sig inte om vad det var. En klänning, en kvinna, någon han känt! Han slog och slog. Han var instängd och måste slå sig ut.

Han såg uniformerna, polisbrickorna som blänkte över hårda, beslutsamma ansikten. Han såg nyfikna människor skockas i trappan då han fördes bort. Och ge-

nom alltihop: ett uppknäppt klänningsliv, en mans upphetsade ansikte. —

Så kom ett mörker där någon skrek ibland. Ibland såg han män i blårandiga rockar, mest såg han ingenting, visste inget, var borta i ett främmande, mörkt land. Tills han en dag vaknade i en främmande säng i en stor sal. Så fick han kläder, gick omkring och kände sig tom och märkvärdig. Någon hade stulit något och karvat något ur hans inre.

— Kan jag få hjälpa till i trädgård?

Läkaren lovade, trädgårdsmästaren hade ingen användning för honom. Man måste veta vad som var ogräs och inte. Det visste inte Andersson längre. Alla växter var likadana, tyckte han. De bad honom om hjälp och ans. Maskrosorna var vackra, mällan ödmjuk, pipdån hade så rara, små läppblommor, rakt som små barnmunnar. Nej, Andersson dugde inte trädgård. Han dugde ingenstans. Han hade stora, grova arbetsnypor, men innanför rocken var han för mjuk, för känslig, för ömmande mot allt smått. Allt för vänlig. Så fick han lov att gräva i backen nedanför de gamla ekarna. Bara han passade måltiderna, fick han hållas som han ville. Någonstans långt borta hade han gått och pysslat på samma vis. Kanske var det i ett annat liv. Det hade något med blommor att göra. Det hade också något att göra med båtar och ångvisslor och vinschar. Och ogräset frodades på hans dockland. Så kom det frigångare på vägen.

— Vad har du där?

Man pekade på hans land.

— Det är mina trädgårdar, sa Andersson.

Frigångarna och de enkla nervfallen ser inga trädgårdar. De ser bara några löjligt små gärdesgårdar av pinnar och ris, där innanför ogräs. Mellan villorna och stugorna och Andersson står ett högt staket. Det skiljer Andersson från yttervärlden, som ett hav skiljer en kontinent från en annan.

Allmogevävnader

Sven Andersson

Tel. 109 67

BORÅS

Tel. 190 37

ÖSTERMALMS ÅKERI

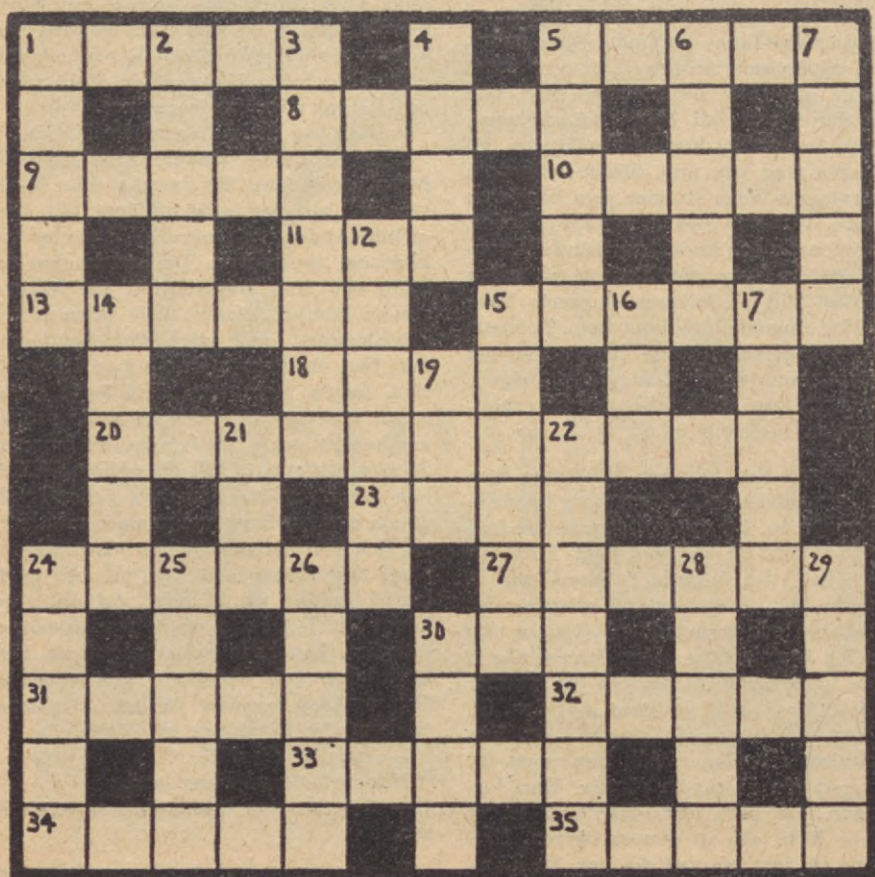
EINAR PETERSSON

Kontor och garage: Kaplansgatan 5, Västerås

Telefon 300 86

Utför alla slags transporter, flyttningar m. m.

Korsord Nr 5

VÄGRÄTA ORD.

1. Ett prima nöd. (5)
5. Vatten och bröd på eget initiativ. (5)
8. Två kan leva lika billigt som en. Exempel: en häst och en —. (5)
9. Gamle lektorn: "En punkt, det är absolut ingenting. En linje är rakt ingenting och en yta är — ingenting." (5)
10. Lever mest av fisk och grodor men uppskattar även höns. (5)
11. En liten "geting". (3)
13. Blickpunkt för auditorium. (6)
15. Den stora vreden. (6)
18. Kan befaras från Leningrad. (4)
20. "Serafimerbandet över alltets väldiga bröst." (11) (Ludvig Nordström)
23. Är prins Wilhelm. (4)
24. En maskin som gör slätt. (6)
27. Flotta och fattig flicka. (6)
30. Josef Kjellgren har skrivit en roman om en —. (3)
31. "Ett stycke mejslad marmor från Aten, ett brutet block av nött och solgul sten." (5) (Emil Zilliacus)
32. Musikaliskt anagram på tenor. (5)
33. Hette ursprungligen Gustafsson. (5)
34. Det är som ett kedjebrev. Men du kan bryta kedjan! (5)
35. När hackspetten "skrattar" blir det snart regn. (5)

LODRÄTA ORD.

1. Ett tiondels pund är den värd. (5)
2. Tunga och kaftar mängen sin fästmö. (5)
3. En skalk som lockar föga. (7)
4. Finns det gott om i Sahara. (4)
5. Grönköpings Veckoblad. (5)
6. Har alltid medgång. (5)
7. Gör den som går. (5)
12. Var Nobel till sin läggning. (6)
14. Det är att välja och vraka. (5)
15. 1/10. (6)
16. Engelska svetten. (3)
17. Blev en gång en man på vägen till Jeriko. (5)
19. Det moderna köket. (3)
21. Tack, det räcker! (3)

22. En som har jordiska intressen. (7)
24. "Jag har förvandlat min organism till en av mig kontrollerad — som arbetar med absolut regelbundenhet." (5) (Mussolini)
25. En person av lägre kast, som fått pengar i en hast. (5)
26. Ros. (5)
28. Har aldrig skådats förut. (5)
29. Glanskis. (5)
30. Portmonnä och palä. (4)

Lösning till korsord nr 3.

Pristagare: 1:sta pris kronor 10:—, fröken Sigröd Gerhardsson, Hässleby Sanatorium; 2:a pris kronor 5:—, fröken Annie Larsson, Box 11, Apelviksstrand.

Tävlingsregler.

Lösningar till korsord nr 5 skall vara Status redaktion, Kocksgatan 15, Stockholm, tillhanda senast den 10 juni 1948.

För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 5". Glöm ej att tydligt ange namn och adress!

Två priser, ett på tio och ett på fem kronor, utdelas. Lösning och pristagarnas namn kommer i julinumret.

Härmed kallas De Lungsjukas Riksförbunds medlemmar till förbunds-
möte i Stockholm den 1-3 juli 1948.
Lokal: HSB-salen, Fleminggatan 41.

100 intyg

vidimerade av
Notarius Publicus

bekräfta

att mjäll kan botas med SEBUSAN

Detsamma gäller huvudklåda och fett hår samt håravfall om håravfallet förorsakats av mjäll. *Kvisstlor försvinna med Sebusan sva-vel-creme. Sebusan Dagcreme är det bästa puderunderlaget! Det bästa för hyn är Sebusan Natfcreme. Vill Ni läsa vad köparna skriver till oss om Sebusan så rekvirera vår gratisbroschyr med 230 intyg och tackbrev.*

SEBUSAN-FABRIKEN, Stockholm Ö.

Schack

Botvinnik vinner!

Första akten i V. M.-turneringen i schack är nu tillända. De fem världsstorheterna ha i Haag mött varandra i två partier, vilket givit till resultat att Sovjetrysslands champion Michail Botvinnik lämnat närmaste man i det övriga fältet hela 1½ poäng efter sig! Närmast efter Botvinnik, som uppnått 6 poäng, följer USA:s förkämpe, f. d. schackunderbarnet Samuel Reshevsky med 4½ poäng. Där-efter följa på 4 poäng ryssarna Keres och Smyslov. Allra sist kommer ex-världsmästaren dr Euwe på 1½ poäng. I stort sett kan nog sägas att resultaten blivit de väntade, med undantag för dr Euwe. Den store holländaren har nämligen i flera partier haft ett mycket gott spel, men av flera orsaker ej fått den väntade utdelningen.

Det celebra evenemangets sista akt utspelas i Moskva, där "De fem stora" möta varandra i ytterligare tre partier.

Vi återge här nedan tävlingens hittills kortaste parti, i vilket Botvinnik överflyglar sin annars hyperfarlige landsman. Efter en experimentsbetonad spelöppning av Keres kom Botvinnik i fördel, och avgjorde sedan partiet med ett lika vackert som överraskande tornoffer.

Indiskt parti.

Spelat i tionde rondan i V. M.-turneringen i Haag 1948.

Vit: M. Botvinnik,
Ryssland.

Svart: P. Keres,
Ryssland.

1. d2—d4	Sg8—f6
2. c2—c4	e7—e6
3. Sb1—c3	Lf8—b4
4. e2—e3	—

Ett från den polske mästaren Rubinstein härrörande drag. Denne brukade fortsätta med 5. Sg1—e2 och 6. a2—a3.

4. —	0—0
5. a2—a3	Lb4×c3†
6. b2×c3	Tf8—e8

Vanligare är 6. —, d7—d6, eller 6. —, d7—d5.

7. Sg1—e2	e6—e5
8. Se2—g3	d7—d6
9. Lf1—e2	Sb8—d7

I betraktande kom här framstötten 9. —, c7—c5 åtföljt av Sb8—c6.

10. 0—0	c7—c5
11. f2—f3	c5×d4

Redigerad av

E. LUNDIN

och

G. SKARP

Syftar tydligen till spel på c-linjen, samt ev. genomförandet av befrielsesdraget d6—d5.

12. c3×d4	Sd7—b6
13. Lc1—b2	e6×d4
14. e3—e4!	Lc8—e6
15. Ta1—e1	Te8—e7
16. Dd1×d4	Dd8—c7

Svart har tydligen inte längre någon riktig plan att följa. Textdraget bemötes mycket starkt.

17. c4—c5!	d6×c5
18. Tc1×c5	De7—f4

Ett förfelat utfall. Relativt bäst var väl.

18. Dc7—d8.	
19. Lb2—c1	Df4—b8
20. Tc5—g5	Sb6—d7

Keres märker ej den överhängande faran. Men även 20. —, Sf6—e8 är otillräckligt.

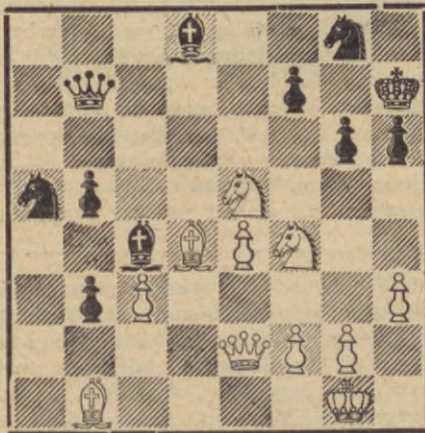
21. Tg5×g7!	—
Kraftigt och avgörande.	

21. —	Kg8×g7
22. Sg3—h5	Kg7—g6
23. Dd4—e3	Uppgivet.

En "kultiverad" avslutning på en stormande kungsattack.

(Anm. av G. Skarp.)

ETT OFFER FÖR MYCKET!
Smyslov.

Euwe.

Ovanstående ställning uppkom i partiet Euwe—Smyslov i Haag-turneringen. Vit vid draget spelade:

33. Se5×g6!	—

En fantastisk kombination, innebärande ett dubbelt springaroffer! Mindre ambitiösa spelare hade väl nöjt sig med det ävenledes chansrika 33. Df3. Den vita dammen är naturligtvis tabu på grund av hotet 34. Sf8 matt.

33. — — f7×g6

34. Sf4×g6?

En springaroffer för mycket! Senare har Euwe påvisat, att 34. Dg4! lett till snabb vinst för vit. T. ex.: 34.—, Lf7. 35. e5, Se7. 36. h4 och h5 etc.

34. — — Kh7×g6!

Vit hade här räknat med 34.—, Df4 varefter 35. Dd1! bibehållit spänningen.

35. e4—e5†

Ännu vore 35. Df3 en bättre utväg.

35. — — Kg6—f7

36. De2—h5† Kf7—f8

37. f2—f4 — —

Vit provar lyckan i en bondestormning, men ger samtidigt svart möjlighet till ytterligare reducering av vits redan förut starkt decimerade pjäsmateriel.

37. — — Ld8—b6

38. Dh5—f5† Kf8—e7

39. Df5—h7† Ke7—d8

40. Ld4×b6† Db7×b6†

41. Kg1—h2 Db6—e3

42. Dh7—f5 Sa5—c6

Vit uppgav den numera hopplösa kampen. — Man frestas tillägga, att den geniala offervändningen varit värd ett bättre öde . . .

Flushällsskolan
Margareta

Matsalar · Festråningar · Butiker · Elevkurser

STOCKHOLM:	BORÅS	GÖTEBORG
Normalmorg 1		
Drottninggatan 69	HÄLSINGBORG	JÖNKÖPING
S:t Erikspan 2		
FENIX, Ad. Fr. Kyrkog. 10	LINKÖPING	MALMÖ
	Rabatt genom kupongsystem	

PAUL U. BERGSTROMS A. B.

Ett och Annat

När detta nummer av Status höll på att göras i ordning — bildskörden var färdig för sändning till klichéfabriken — kom nedanstående bild plötsligt in på redaktionsbordet. Vid anblicken av den tropiska stämningen över fjärran sydländska vatten blev med ens vår inhemska bildskörd ganska "frusen" — trots att vi försökte tycka att vårt verk var ganska gott. Men till saken hör även att stora vita flingor vårsnö föll utanför redaktionsfönstret just vid tillfället. Och som skalden Birger Sjöberg glömde vi vår svenska lada och längtade till palmernas Granada ... Bilden kom alltså med. Men när detta nummer gått i press och slutligen ligger under läsarnas kritiska och

— som vi hoppas — även i någon mån välvilliga ögon ska väl sol och sippor vara på god väg. Sedan kommer stämningarna över våra lövomkransade svenska vatten ... Sommar- och semester-tankarna ligger och guppar inom oss som gröna oaser — tills vi själva få uppleva naturens ljuvligheter, kollektivt och enskilt vid soliga stränder.

önskar Red.

Om lokalradio på sanatorium

skriver fil. mag. Sven Vallmark bl. a. i en trevlig och intressant artikel i "Röster i Radio" nr 11 1948:

I huvudsak återsänder Österåsens lokalradio utsändningarna från stora-systerföretaget i Stockholm, till vilket det i många stycken känner den förbindligaste tacksamhet. Men man har på Österåsen bättre än nere i huvudstaden följt med

En Central styrelse för de lungsjukas organisationer i Stockholm.

De olika patientföreningarna vid tuberkulossjukhusen i Stockholm, Föreningen för lungsjuka (FLIS) och sektionerna vid Hemarbetscentralen och konvalescenthemmen, ha nu fått en gemensam styrelse med uppgift att samordna och planera arbetet till framma för samtliga lungsjuka i huvudstaden.

Vi förutsätta att i ett senare sammanhang få återkomma till detta arbete med en utförlig exposé över arbetsuppgifter och framtidsmål.

Jönköpings läns lungsjukas centralorganisation

har haft årsmöte i Jönköping. Mötet, till vilket ombud från samtliga patient- och konvalescentföreningar hade infunnit sig, öppnades av ordföranden Josef Svensson. Av verksamhetsberättelsen framgår, att hjälpbehovet alltjämt är stort, och styrelsen har under året haft tillfredsställelsen fördela genom insamlingen inlutna medel. Genom samarbete med länsarbetsnämndens avdelning för partiellt arbetsföra har organisationen också bidragit till korrespondenskurser, syftande till omskolning. Räkenskaperna ha under året omslutit 38.704 kronor. Beträffande centralinsamlingen och fördelningen av inlutna medel hänvisas till särskild redovisning. Till ombud vid De lungsjukas

sin tid. De två förstärkarna jämte ett av ingenjör Tore Lindholm, radioanläggningens faktotum under de senaste åren, konstruerat kopplingsbord möjliggör varje radiomans önskedröm, sändandet av dubbelprogram. Man kan t. ex. samtidigt med att riksprogrammet går på lurarna sända ett referat från golfbana till bocciplan till samlingsalen och man kan tillfredsställa de mest skiftande intresseinriktningar genom ett fördomsfritt synkroniserande av hot-jazz och andliga sånger.

Genom en sådan lokal radioanläggning kan även de sängliggande patienterna följa med vad som händer och sker ute i världen — och på sanatoriet. Mottot bör vara: varje sanatorium har sin egen lilla radioanläggning.

riksförbunds konferens valdes Josef Svensson. Styrelsen fick följande sammansättning: Josef Svensson, Åke Svensson, Jönköping, ordförande respektive kassör, samt Göte Landén, Huskvarna, sekreterare Övriga ledamöter: Helge Sjögren, Eksjö, David Lund, Hessleby, och Carl Huld, Värnamo. Till revisorer valdes C. O. Johansson och Bror Ljungberg. Hovslätt.

Sagor och sägner från riddarborgar vid Rehn

var ämnet för ett mycket uppskattat föredrag, illustrerat med ljusbilder, av överläkare Håkan Larsén vid Kronobergs läns konvalescentförenings årsmöte. Arbetsberedningsassistent Egon Blomqvist och föreningens egna krafter svarade för inledningsanföranden i olika sociala frågor. Till ordförande omvaldes Gustav Björkander, Lugnet, och till kassör Hugo Israelsson, Emmaboda. Studieledare blev Henry Gren, Växjö.

Överläkare Håkan Larsén, uppskattad sjukhuschef och föreläsare.

En ny och trivsam föreningslokal

har Örebro läns patientförening nyligen lyckats förvärva sig. Föreningen kan i övrigt glädja sig åt flera vackra framgångar. Örero stad lämnar ett årligt anslag av 1.200 kr. till föreningens verksamhet, vartill kommer anslag från olika kommuner i länet. Landstinget lämnar därjämte anslag till det arbetsträ-

ningsinstitut för partiellt arbetsföra, vilket nyligen inrättats i Örebro län. Sist — men icke minst — måste nämnas, att en kuratorsbefattning för tuberkulosvården i länet inrättats fr. o. m. den 1 april d. å. Till kurator har utsetts föreningens ordf., styrelseledamoten i De Lungsjukas Riksförbund, Charles Andersson. Föreningens

Charles Andersson, kurator för tuberkulosvården i Örebro län.

årsmöte präglades givetvis av framgångarnas optimism. Till ordf. efter Nils Belfrage — som av sagt sig återval — valdes Charles Andersson. Belfrage kvarstår dock i styrelsen även för nästkommande år.

De lungsjukas konvalescentförening

i Kopparbergs län höll på Marie bebådelsedag årsmöte på Hemgården i Falun. Ett 30-tal personer från skilda håll i länet deltog och ombudsman Sven Lindberg, Skutskär, närvar vid förhandlingarna som leddes av Albin Liljeholm, Avesta. Ordföranden Karl Pettersson, Borlänge, avsåg sig återval på denna post och styrelsen fick följande utseende: ordförande Emanuel Kull, Falun, sekreterare Erik Johansson, Falun, kassör Ingegärd Öberg, Falun, Albin Liljeholm, Avesta, Karl Pettersson, Borlänge, och Erik Andersson, Borlänge. Revisorer blev hrr Lundstedt och Boman, Falun. Ett ombud valdes till riksförbundets årsmöte i Stockholm.

Av verksamhetsberättelsen för 1947 framgick att medlemsantalet under året ökat med 144 och nu utgör 663. Kopparbergs läns landsting har givit ett anslag på 3.500 kr. samt ett på 1.500 kr. att användas till att täcka kostnaderna för folkhögskolekurser på Högbo och Solbackens sanatorier. Upplysningsföredrag har anordnats för patienterna i aktuella ämnen. Under året har man skaffat sig ny ex-

peditionslokal på Kristinegatan. Flera kurser har under året varit anordnade i samråd med Dalarnas folkhögskolekursförening.

Från en konvalescentförenings arbetsfält

När vi i de olika konvalescentföreningarna ute i landet försöker göra en hastig kalkyl i minnet över vad som gjorts under verksamhetsåret, så kanske gripes man av den känslan att så oändligt litet har uträttats. Den känslan gör sig säkert särskilt kännbar här uppe i norr, i de stora avståndens land, där vi har stora svårigheter att samla våra medlemmar. Den största procenten av medlemmarna bor långt ifrån staden. Det ställer sig kostsamt att åka in till mötena — och i många fall kanske även tröttsamt och besvärligt för en inte särdeles stark konvalescent eller nyutskrivnen sanatoriepatient. Det är ofta inte bara fråga om en lång buss- eller tågresa, utan har man kanske också en lång väg att gå, innan man kommer fram till stationen eller busshållplatsen. Är det sedan vinter och kallt, snö och blåst, ja då vill det både ambition och krafter till för att överhuvudtaget våga ge sig ut.

Nora Lindquist, ordförande i Norra Västerbottens Konvalescentförening, utvecklar sina synpunkter på de lungsjukas föreningsrörelse.

Naturligtvis är det inte bara frekvensen av mötesbesökare som blir lidande på grund av de långa avstånden. Studiearbetet kan ju aldrig här få samma omfattning som i storstäderna, där man har lättare att samla medlemmarna till cirkelstudier och dylikt.

Om man försöker göra en hastig kalkyl i minnet, så ser resultatet klen ut. Men

om man bläddrar en stund i prokoll och anteckningar för att övertyga sig, så finner man kanske — trots allt — att inte allt varit föspild tid och bortkastad möda.

Där har vi säkert en hel del namn och fakta. Den energiske och begåvade medlemmen som fått bidrag för studier vid seminarium, någon annan, ja flera andra, som fått bidrag till studier vid folkhög- och yrkesskolor. Atskilliga korrespondensstuderandes namn finner man även, någon som deltagit i cirkelstudier och sist men inte minst dessa som genom föreningens förmedling kommit i kontakt med Länsarbetsnämnden och en där anställd välvillig och kunnig assistent, som försökt att på bästa sätt råda och hjälpa den sökande. Landstingets anslag till omskolning och utbildning av partiellt arbetsföra har inte behövt stå oanvänt.

Jag tar mig i detta sammanhang friheten att citera några ord, som doktor Gösta Hedin yttrade i sitt anförande vid offentligt upplysningsmöte i Skellefteå den 26 jan. d. å.: "Det är ett glädjande och gott resultat som de lungsjukas egna organisationer tillsammans med Länsarbetsnämnderna kommit till. Detta att de lungsjuka själva har ögonen öppna för de egna problemen — att de arbetar för att skapa fram förutsättningar för en värdigare och bättre eftervård, en förbättrad och utökad arbetsterapi — ja, det är kanske mången gång viktigare än all läkar- och dispensärvård."

Helt säkert är vi alla medvetna om att dispensär- och sanatorievården står på en hög nivå i vårt land. Utan den skulle vi klara oss mycket dåligt, när sjukdomen sätter in sina förstörelseattacker. Vi har skickliga och människovänliga läkare att vända oss till, ock vi kämmer trygghet för ordinerad behandling och tacksamhet för alla uppmuntrande ord, för tålmod från läkarens sida med en ofta otålig och nervös patient. Vi gläder oss åt doktor Hedins vänliga ord och spårar bakom dem en genom mångårig praktik och erfarenhet vunnen förståelse för det betydelsefulla arbete, som uträttas även inom våra egna led.

Resultatet av arbetet i varje enskild förening kanske inte alltid är så strålande och oklanderligt, men om vi slår ihop resultaten av alla föreningars arbete i vårt land, så kommer vi fram till glädjande och förbluffande fakta, och var och en aktiv medlem eller styrelseledamot kan

Sågade och hyvlade trävaror
Byggnadsplattor
Brännved av alla sorter
Kol och Koks

Uppsala läns skogsägareförening u. p. a.
Telefon namnanrop "Skogsägareföreningen"

LINDHOLMS KLICHÉFABRIK A/B

Gamla Brogatan 19 — STOCKHOLM — Tel. 20 54 20

Utför snabbt och billigt

Kvalitetsklichéer

Retuscher — Ritningar — Stereotyper — Matriser

GAVLEVERKENS

Gasspisar — Vedspisar — Vattenvärmare
I modernaste konstruktion och arkitektur
Tackjärnsgjuteri — modellverkstad
Mek. verkstad — emaljverk

GAVLEVERKEN AB

Tel. 3643

GÄVLE

Tel. 3643

ÅKERLUNDS

Så bra som kläder kan bli!

LULEÅ

2120 Telefon 2120

med tillfredsställelse notera att något ändock gjorts, att vi för varje år nått ett steg längre på vägen fram till målet: tillfredsställande eftervård och en värdig existens även för den lungsjuke.

N—L.

Kalmar läns centralorganisation har haft årsmöte

Kalmar läns centralorganisation för lungsjuka höll sitt årsmöte söndagen den 7 mars på Målilla sanatorium. Samtliga lokalföreningar inom Kalmar län var representerade.

Av verksamhetsberättelsen framgår att föreningsarbetet haft ganska stor omfattning. Bl. a. har två socialvårdskonferenser anordnats i samarbete med länsarbetsnämnden i Kalmar län. Den tidigare goda kontakten mellan centralorganisationen och de kommunala myndigheterna har ytterligare stärkts. I skrivelser till länets fattigvårdsstyrelser har framställningar gjorts om ett enhetligt fickpenningbidrag till alla sanatoriepatienter som vårdas på kommunernas bekostnad.

Kalmar läns södra landsting har beviljat centralorganisationen ett anslag på kronor 500:—. Landstingen har vidare anslagit kronor 10.000:— för de partiellt arbetsförs utbildning. Av disponibla medel har centralorganisationen anslagit kronor 1.500:— till studiestipendier.

I planerna för det nya verksamhetsåret ingår bl. a. utgivandet av ett medlemsblad i avsikt att på så sätt höja medlemsvärden och i än högre grad än hittills stimulera medlemmarna att sluta upp kring gemensamma intressen.

Den avgående styrelsen omvaldes och består av: ordförande: Carl Hellström; sekreterare: Sigvard Norberg; kassör: Einar Jonsson; övriga styrelsemedlemmar: Thelms Svensson och ordföranden i Målilla patienters understödsförening.

Folkbildningskurs på Solbackens sanatorium

En mycket uppskattad folkbildningskurs har hållits på Solbackens sanatorium i Kullveden. Den inleddes med att distriktsombudsman Sven Lindberg tala-

de "Om nyttan av att studera på sanatorium" varefter redaktör Hallberg föreläste om "Dan Andersson, hans liv och diktning".

I fortsättningen talade E. G. C. Brandt om "Den svenska livsformen", assistent Magnus Olsson om "De partiellt arbetsförsas problem" och Maja Nilsson om "De sociala förmånerna". Musikkonsulent S. Jansson föreläste över ämnet "Att lyssna till musik" och illustrerade sin föreläsning med musik. De två avslutande föreläsningarna handlade om "Masspsykologi och propaganda" och om "Svenska humanister".

En korrespondent till Status skriver på tal om denna folkbildningskurs bl. a. följande: "Skulle jag säga något om intresset för kursen så bleve det stora A. Jag har alltså uppfattningen att kursen verkat både upplyftande och stimulerande på patienterna och att den varit den mest fulländade avkoppling från vardagens sjukhustillvaro som gärna kan tänkas. Vi är allmänt belåtna och tacksamma".

STOCKHOLM MED OMNEJD

A.-B. ARBETARNES TRYCKERI

Barnhusgatan 14 — STOCKHOLM
Tel. 10 22 76, 11 11 92 — Postg. 4739
Böcker — Tidskrifter — Blanketter

Svenskt Papper Aktiebolag

Sveavägen 98, Stockholm
Alla slag av papper för tryckerier.

Specialitet

Tryckpapper för böcker och tidskrifter - Broschyromslag

Vackra ENRUMSMÖBLER i ek och björk
Kompletteringsmöbler, Mattor, Sängkläder,
Gardiner, Armatur m. m.

CONRAD ÅHLBERG
7 Bryggaregatan Telefon 23 04 75
BILLIGA PRISER - KREDIT ORDNAS

GRUS och SINGEL

Sven Karlsson

Lindalen, Trollbäcken

Telefoner:

Grustagen: Älta 266, 466
Bostaden: Älta 366

GYNNA STATUS

ANNONSÖRER

Medlemskap i statsunderstödd

SJUKKASSA

är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan undvara. Skydda Eder själv och Edra barn genom inträde i ortens erkända sjukkassa

ÖSTRA SVERIGES

ERKANDA CENTRALSJUKKASSA

Sveavägen 61 — Stockholm
Tel. 23 09 85

SÖDERMALMS SLAKTERI AB KÖTT- & CHARKUTERIAFFÄR

Fabrik och kontor: Hornsgat. 66 B. Tel. Väx. 44 00 15
Försäljningslokaler: Långholmsg. 12—14,
Hornsgatan 66 B. Telefon 44 00 15.

BODEN**KÖP HANDSKEN I SPECIALAFFÄREN**

Dam-, Herr- och Barnhandskar
Väskor, Strumpor stor sortering

HANDSKMAGASINET

Tel. 1252 Kungsgat. 29 Tel. 1252

ALLT FOTOGRAFISKT

i bästa utförande från

HANSSONS EFTR., Drottninggatan 27,

BODEN Tel. 27 78

Zeiss-Ikon-kameror och Film

E. A. HEDMANS**BAGERI, KONDITORI och KAFÉ**

Kungsgatan — BODEN — Telefon 280

Rekommenderas

Dagligen färskt bröd o. gott bryggt kaffe

NYSTEDTS**KONDITORI & BAGERI**

Kungsgatan 38 — BODEN

REKOMMENDERAS

Tel. 26 05, 13 65 - Bost. 26 05

Kommanditbolaget BETONG

SANDER & C:o, Hednoret

Telefon Boden 650 16

**BORÅS och SÖDRA
ÄLVSBOGERS LÄN****AB NORRMALMS GJUTERI &
MEK. VERKSTAD**

Telefon 103 93

— BORÅS —

GJUTGODS och REPARATIONSARBE-
TEN för TEXTILINDUSTRIEN

AB BREDIN & C:O — KINNA

Värme- och Sanitära anläggningar
utföras fackmässigt under garanti

Telefon 323

A.-B. Alf Stigens**FÄRGERI**

Tel. 551 70

SANDARED

Färgning, Appretering
Konstlädertillverkning

BORÅS OCH SÖDRA ÄLVSBOGERS LÄN**Marks Jacquardväveri**

Tel. 600 08 Björketorp Tel. 600 08

Tillverkar:

Möbelytter, Duchatelltäcken, Gar-
diner och Draperivaror i såväl
bomull som konstsilke

Gusums Blixtlås

FABRIKSNEDERLAG

D. G. Rudholm & C:o

Tel. 119 07 & 144 07 Borås

Kom ihåg Edra vänner vid såväl
högtider som märkesdagar med
B L O M M O R från

ALIDEBERGS Blomsteraffär

(Inneh. Oscar Andersson)

Allégat. 7. Tel. 117 27.

Andrées Begravningsbyrå Eftr.

NILS HULTCRANTZ

Södra Kyrkogat. 52, B o r å s. Tel. 141 28

Humana priser.

Ombesörjer alla Begravningar och Eld-
begängelser med omsorg och pietet.

Hjelms Bil AB.**ELEKTRISKA INSTALLATIONS-
AFFÄREN I BORÅS AB**

Stora Brogat. 4 — Tel.: 100 58, 200 58

Utför allt, säljer allt elektriskt! Special-
affär i armatur. Starkströms- och svag-
strömsinstallationer. Kostnadsberäkning-
ar, Reparationer, Motorlindningar.

Borås**Fabriksnederlag**

DEN SVENSKA HANDLAREKARENS

FÖRNÄMSTA INKÖPSKÄLLA

Kinna Wäveri**Bröderna Nilsson**

BIL-SERVICE AB
BORÅS

Akt i bilbranschen.

BETALD ANNONSPLATS

ESKILSTUNA**Västermalms Livsmedel**

(Ebba Gustafsson & Co)

Franzéngatan 35 — Telefon 337 17

FÖRSTKLASSIGA VAROR.
STOR SORTERING

RESTAURANT**FUXEN**

Ekvallsgatan 1—3, Eskilstuna

Tel. 350 30

Rekommenderas för sin goda mat
och humana priser!

Sven Hillman

BYGGNADSFIRMA

Carlavägen 26, Eskilstuna

Tel. 332 36 och 360 98

Byggnadsarbeten av alla slag ut-
föres, såväl ny- som ombyggnader

GYNNA

Status annonsörer

FALKÖPING**KALK**

för jordbruks- och murbruks-
ändamål.

KALKKONTORET
Falköping.

AB Karl G. Ottosson
Falköping.

Tel. NAMNANROP OTTOSSONS
Tillverkare av yttertrikå.

**RANTENS
TRIKÅINDUSTRI**

Telefon 739
FALKÖPING

Haglund & Söner

AKTIEBOLAG

TEL. 30 och 77

FALKÖPING

**S. Svaréns
Trikafabriks A.B.**

TEL. NAMNANROP: SVARÉNS
— FALKÖPING —

Bröderna Wahl A.-B.

FALKÖPING

Tel. 148 o. 1148 — Tel. 148 o. 1148

Disponenten 902

GÄVLE**BUSS-CAFÉET**

(FULLSTÄNDIG KAFÉRÖRELSE)

Gävle Tel. 6573

OBS! Även till avhämtning och
utskickning.

Kappor och Klänningar

STÖRSTA SORTERING

GÄVLE KAPPMAGASIN

NYBYGGNADER, OMBYGGNADER
och husbyggnadsreparationer
utföras förmånligt

PRAKTISKA BYGGNADS AB
Drottninggat. 56 - Tel. 2968, 3969
Infordra kostnadsförslag

GÖTEBORG

Köp Eder elektriska armatur
hos

Elektricitet

Rosenlundsplatsen 4 - Tel. 11 37 74
Filial: Redbergsplatsen 6 - Tel. 11 37 75

Birger Eriksson - JUVELERARE
Engelbrektsgat. 39 B (hörnet av Arkivg.)
Telefon 16 25 05

FÖRLOVNINGSRINGAR och VIGSEL-
RINGAR — NYSILVER.

Nya arbeten samt reparationer utföras
fort och till billigaste priser.

Alos självklistrande
**KUVERT, KORTBREV,
AVLÖNINGSPASAR**

Ensamtillverkare:
A. LINDGREN & SÖNER
Göteborg

HALMSTAD

Bland velocipeder
Vestkusten leder!

LEVIN & NILSSON
Halmstad

BETALD ANNONSPLOTS

HÄLSINGBORG

BETALD ANNONSPLOTS

JÖNKÖPING
med omnejd

Efterfråga varumärket
DJEDDI
vid köp av korsetter
och underkläder

AB DJEDDI - Jönköping

ABRAHAMSSONS Snickerifabrik
SMÅLANDS TABERG

Tel.: 77 och 277 fabriken, linjevälj., 8 fa-
brikör Arnold Abrahamssons bost., 180
fabrikör Hans Abrahamssons bost.,
76 fabrikör J. H. Abrahamssons bost.
Tillverkning av alla slags byggnadssnic-
kerier, hyvl. och ohyvl. trävaror. För-
säljer: PLYWOOD, MASONITE, TREE-
TEX, ANKARBOARD m. m.

June-Munktell
Marinmotor

för fiske-, frakt- o. passagerarefartyg

AKTIEBOLAGET
JÖNKÖPINGS MOTORFABRIK

Jönköping. Telegr.-adr.: Motor
Telefoner: 197, 897.

Byggtjänst i Jönköpings A.-B.

Tel. 63 95 96 — 96 63 09
Specialfirma för byggnadsmaterial.

KIRUNA

Alltid färska **BAKVERK**
CONDITORI BRÄNDA TOMTEN
(PAUL LAVÉN)
— Tel. 109 —
TÄRTOR — EFTERRÄTTER

LULEÅ

Bröderna Hedlund

TILLVERKARE AV:
VIBRO-BLOCK
Tel. 501 11 LULEÅ Box 20 18

BETALD ANNONSPLOTS

L U L E A**BRUNNSBORRNINGAR**

utföres av

Borrörman H. BJURSTEN

Box 524 - L u l e å - Tel. 3191

M A L M Ö**Allt i päls**

hos

Körsnär FELDT

Telefon 124 84

Davidshallsgatan 15, Malmö

Hörnet av Kärleksgatan

MARMOR, KALKSTEN

och GRANIT

INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON— Villa Daisy, Mariedalsvägen —
M A L M Ö Telefon 153 80**N O R R K Ö P I N G****Aktiebolaget Trycksaker****BOK- & ACCIDENSTRYCKERI**

Repslagaregatan 25

Telefon 209 52 Postgirokonton 13 05 52

FIRMA MARTIN JANSSONGodsgatan 11 Telefon 244 98
— N O R R K Ö P I N G —

Säljer: Byggnadsmaterial.

Utför: Asfalt- o. Isolationsarbeten, Massagolv m. m.

S U N D S V A L L

med omnejd

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAP

avhåller å Bergsäkers Travbana Sundsvall, travtävlingar c:a 30 söndagar under Mars—Oktober 1948. Totalisator.

Restauranter. Högtalarmusik.

Tel.: Kontoret 4270. — Banmäst. 5330.

Järnkonstruktioner och Smiden
för hus och fabriksbyggnader**Andersson & Nilssons Smidesverkstad**
Telefoner 4757, 4767 — SUNDSVALL**S Ö D E R T Ä L J E****Qvidings Bageri & Konditori**

Villagatan 9 - Tel. 319 12

Filial: Storgatan 5

Tel. 317 76

U M E Å**DOKTOR BJÖRN MORAEUS**

Storgatan 87 - UMEÅ

L u n g s j u k d o m a r

Mottagning efter överenskommelse per telefon Umeå 28 60.

U M E Å T E G E L B R U K

Bäckström & Co.

Box 5, Umeå 1. Tel. kontoret 570

bruket 126

U P P S A L A**Puts och murbruk**

levereras av

AB GOZZIS Murbruksfabrik

Tel. 331 87 Upsala Tel. 331 87

V Ä R N A M O**VÄRNAMO KRAFTAKTIEBOLAG**

Elektrisk ström för

Uppvärmning - Hushållsändamål
Motordrift

Telefoner:

Kont. 89, Kassa 912, Transformatorst. 605.

V Ä S T E R V I K**Konstnärliga GRAVVÄRDAR**

Aktiebolaget

Bröderna Flinks Granitstenhuggeri

Västervik

Sveriges största och ledande

gravvårdsfirma

Grundad 1881

TJUST TRÄEXPORT A.-B.köper och säljer alla slag av
trävaror.

Tel. 813 & 1813.

V Ä S T E R Å S**VARGBO HANDELSTRÄDGÅRD**

Telefon 312 32

Blomsterhandel, Stora gatan 86. Tel. 305 61
Utför alla slags Binderier och Blomsterkorgar omsorgsfullt. Årstidens krukväxter och lösa blommor i stor sortering och till billiga priser.*Runes*

KONDITION

Emausgatan 29

VÄSTERÅS

Tel. 389 70

Ö R E B R O**VID BESÖK I ÖREBRO****REKOMMENDERAS**
FENIX — FREDEN
TERRASSRESTAURANTENBERGSLAGENS ALLM.
RESTAURANTAKTIEBOLAG.**Henrikssons****TEKN. FABRIKS A.-B.****Ö R E B R O**

Tillverkare av

MERANA-preparaten**TT-märket är garanti för hög**
kvalité till lågt pris

T. T. Manglar, Tvättmaskiner, Vridmaskiner, Vattenvärmare "Kokalätt", Lågtryckspannor, Snabbkokningsplattor, Träd- o. Kalksprutor, Gräsklippare, "Frisko" Mjölkkylare, Elkök S-märkta, El-radiatorer, Eldsläckare, Motorsprutor, Brandmaterial.

A B TRYGG-PRODUKT

Örebro - Tel. 192 30 (växel)

TURMAN**I TÄTEN****HERRKLÄDER****GOSSKLÄDER****EKIPERING**

tel. 240 20 Storgatan 24 tel. 240 20

Ö r e b r o

Alla slags SKROTVAROR

uppköpes till högsta dagspris i

Produkt- & Materialaffären

Kyrkvägen ÖREBRO Tel. 121 50

(Söder om Markbackens gård)

Rederiaktiebolaget

IRIS

STOCKHOLM

Telegr. "Clasabra"

Tel. 11 71 00, 10 49 45

S/S "Rigel"	6450 d.w.
S/S "Lestris"	4300 „
S/S "Polaris"	3775 „
S/S "Jupiter"	3200 „
S/S "Orion"	3000 „
S/S "Atair"	2990 „

RÖD- SPRITEN

måste vara med,
när det stuvas in
för en längre eller
kortare färd.

Skaffa Er ett pun-
kerkök och Ni är
ifrån alla bekymmer
med bränslen, som
medföra os och lukt

BETALD ANNONSPLATS

Lätt parkering
med HERMES

- Vridbart parkeringsstyre med säker klokoppling
- Självcenterande framhjul och extra kraftigt markstöd
- Praktiskt, uppfällbart bärhandtag
- Hermes precision byggda cyklar gå längre än de flesta

NYMANBOLAGEN AB

Fabriker och huvudkontor: Uppsala
Avdeln.kontor: Stockholm, Göteborg,
Malmö, Linköping, Karlstad,

NYA A-BOL.

RESINIT

 TEL. 191. VÄSTERVIK

VÄVBAKELIT

för kuggdrev, lager, bussningar, bult m. m.

BAKELITPLATTOR

för elektrotekniskt behov

Aktiebolaget

C. J. Flinks Söner

Tel. 189

VÄSTERVIK

Tel. 189

Förstklassig tillverkning av gravvårdar och gravinhägnader av svart, grön, röd och grå granit.